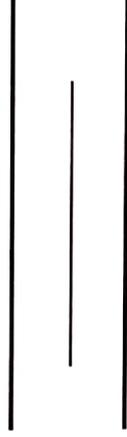

पशुपन्ध्री प्रसार कार्यक्रम संचालन नमर्स, २०७९

स्वीकृत मिति: २०७९.१०.३१.१४.

प्रदेश सरकार
कृषि मन्त्रालय
प्रदेश नं. १, विराटनगर

पशुपन्ध्री प्रसार कार्यक्रम संचालन नमर्स, २०७९

प्रस्तावना: प्रदेश सरकार कृषि मन्त्रालय मासिहस निफायेहरुबाट पशुपन्ध्रीको व्यवसायिक उत्पादन प्रवर्द्धन, पशु स्वास्थ्य सेवा, पशु उपचार सेवा, पशु आहारा प्रवर्द्धन, पशुपन्ध्री तथा मत्स्य रोग नियमन, मत्स्य उत्पादन प्रवर्द्धन तथा मत्स्य उपचार र विभिन्न पशुपन्ध्रीजन्य उत्पादन र बजार प्रवर्द्धन सम्बन्धि कार्यलाई व्यवस्थित र एकरूपता कायम गरी संचालन गर्न न्यूनतम नमर्स बनाई संचालन गर्न आवश्यक देखिएकोले प्रदेश कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान ऐन, २०७७ को दफा १८ को अधिकार प्रयोग गरी यो पशुपन्ध्री प्रसार कार्यक्रम संचालन नमर्स, २०७९ तयार गरि लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस मार्गदर्शनको नाम "कृषि प्रसार कार्यक्रम संचालन नमर्स, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो नमर्स मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको मितिबाट लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नमर्समा,-

(क) "कार्यालय" भन्नाले भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रलाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) "प्रयोगशाला" भन्नाले पशुपन्ध्री रोग अन्वेषण प्रयोगशालालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "निर्देशनालय" भन्नाले पशुपन्ध्री तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम

३. पशुपन्ध्री उपचार कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- पशुपन्ध्रीको औषधोपचार तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- मेडिकल, सर्जिकल, गाइनोकलोजिकल तथा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- पशुपन्ध्री तथा मत्स्य स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक उपचार सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- यस कार्यक्रम मार्फत भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा उपलब्ध बजेट अनुसार देहायका औषधी, रसायन तथा सर्जिकल सामग्री डिस्पेन्सरीमा व्यवस्थापन र सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
  1. Antiseptics, Cotton, Gauze, Bandage, Suturing Materials, Examination tools, Surgical tools, Anaesthesia.
  2. Emergency medicines:-Antidotes, Antihistamines, Corticosteroids, Analeptics, CNS stimulants/depressant, Bronchodilators, Emetics and Anti-emetics Rehydration fluids, Hemostats, Analgesics and Anti-inflammatory&Antibiotics.
  3. Anthelmintics, Supplements, Mineral Mixture, Medicines for infertility and other required medicines.

२

सचिव

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञान केंद्रमा ल्याईएको पशुपन्छीको उपचारका लागि प्रदेश सरकारबाट तोकिए अनुसारको राजस्व रकम लिई सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयबाट उपचार सेवा उपलब्ध गराईएको पशुपन्छीको विवरण अनिवार्य रूपमा उपचार सेवा पुस्तिकामा अभिलेख गरि राख्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि डिस्पेनसरी/ओ.पी.डी.मा आवश्यक औषधी, रसायन तथा सर्जिकल सामग्रीहरु खरिद स्वीकृत बजेटको परिधि भित्र रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

४. प्रयोगशाला सेवा सञ्चालन:

(क) उद्देश्य:

- भेटेरिनरी अस्पतालबाट पशुपन्छी तथा मत्स्य रोग निदानको लागि प्रयोगशाला सेवा प्रदान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कृषकहरुलाई सामान्य तथा विशिष्टकृत प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- परीक्षण अनुसारका उपयुक्त र सही तरिकाले ढुवानी गरेको नमुना (Sample) हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- भेटेरिनरी अस्पतालमा ल्याईएको पशुपन्छीको रोग निदान र नमूना परीक्षणका लागि प्रदेश सरकारबाट तोकिए अनुसारको राजस्व रकम लिई निम्नानुसारका उपलब्ध सेवा उपलब्ध गराउन सकिने छ ।
- Faecal, Milk, Blood, Urine examination
- Bacterial culture and antibiotic sensitivity test
- Skin Scrapping test
- Post mortem examination
- Sample collection for surveillance and diagnostic purpose
- Rapid Test for different disease
- Avian Influenza, ND, IBD, Rabies, PPR, Zoonotic diseases etc.
- X-ray, Ultrasound, Endoscopy services
- Pregnancy diagnosis with different methods
- Biochemical & Serological tests for specific disease condition
- Water quality test of pond
- Diagnostic test for fish diseases

आर्थिक मापदण्ड

३

सचिव

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक रसायन तथा सामग्रीहरू स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ।

५. भेटेरनरी अस्पतालको प्रयोगशाला सुदृढीकरण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- प्रयोगशाला सेवा प्रभावलाई स्तरिय बनाउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- प्रयोगशालामा आवश्यकता अनुसार निम्नानुसारका कक्षहरूको व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरण गर्नु पर्नेछ।
  - ✓ Parasitology
  - ✓ Hematology
  - ✓ Microbiology
  - ✓ Post-mortem Room
  - ✓ Sterilization Room
- उपकरण, मेशिन, केमिकल तथा रिएजेन्ट र अन्य प्रयोगशाला सामग्रीको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले प्रयोगशालाको बर्तमान अवस्था विश्लेषण गरी कार्य योजना बनाइ कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक भौतिक संरचनाको व्यवस्थापन एवं सुदृढीकरण तथा उपकरण, मेशिन, केमिकल तथा रिएजेन्ट र अन्य प्रयोगशाला सामग्री स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ।

६. आकस्मिक उपचार तथा पशुपन्छीजन्य महामारी रोग नियन्त्रण सेवा:

(क) उद्देश्य:

- अकस्मात कुनै व्यवसायिक पशुपन्छी फार्म वा पशुपन्छी पालन क्षेत्रमा अज्ञात रोग वा महामारी जन्य संक्रामक रोग देखा परी धेरै संख्यामा पशुपन्छी बिरामी परेमा वा मृत्यु भएको अवस्थामा तत्काल रोग निदान तथा नियन्त्रण कार्य सञ्चालन गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- स्थानिय तह तथा निजी पाराभेटको सहकार्यमा रोग फैलिएको फार्म वा क्षेत्र सम्बन्धमा कार्यालयले रोगको इपिडेमियोलोजिकल अध्ययन प्रतिवेदन (Disease Epidemiological Flash Report) तथा विस्तृत विवरण तयार गर्नु पर्नेछ।
- रोग निदान तथा नियन्त्रण सम्बन्धि निर्णय तथा कार्य गर्न गराउन निम्नानुसारको एक (Provincial Emergency Disease Investigation Team) (PEDIT) रहनेछ।

१. निर्देशक, पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	- संयोजक
२. पशु चिकित्सक/पशु विकास अधिकृत, कृषि मन्त्रालय	- सदस्य
३. सम्बन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र प्रमुख	- सदस्य
४. भेटेरिनरी प्रयोगशाला प्रमुख वा अधिकृत प्रतिनीधि	- सदस्य

सचिव

- यस समितिमा आवश्यकता अनुसार दुई जना विशेषज्ञलाई अभिन्त्रण गर्न सकिनेछ।
- रोग नियन्त्रणका लागि आवश्यकता अनुसार (Ring Vaccination) गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले अनुसूची-१ अनुसारको रोगको इपिडेमियोलोजिकल अध्ययन प्रतिवेदन (Disease Epidemiological Flash Report) निर्देशनालय र भेटेरिनरी प्रयोगशालामा पठाउनु पर्नेछ।
- निर्देशनालयले (PEDIT) को बैठक राख्नु पर्नेछ र रोग निदान तथा नियन्त्रण सम्बन्धि गरिएको निर्णय कार्यान्वयन गराउनु पर्नेछ।
- बैठकको निर्णय अनुसार कार्यालयले रोग नियन्त्रणका लागि आवश्यक औषधी, खोप तथा अन्य लजिस्टिक व्यवस्था गराउनु पर्नेछ र रोग नियन्त्रण कार्य गराउनु पर्नेछ।
- (PEDIT) को बैठकको निर्णय नआउन्जेलसम्म कार्यालयले रोग नियन्त्रणका प्रारम्भिक कार्य गर्दै गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक औषधी, खोप र अन्य लजिस्टिक सामग्री स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ।
- आकस्मिक रोग फैलिएको अवस्थामा बाहेक यो कार्यक्रममा विनियोजित बजेट खर्च गर्न पाइने छैन।

७. व्यवसायिक पशु फार्महरूमा एकीकृत घुम्ती विशेषज्ञ पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम: (Herd Health Program)

(क) उद्देश्य:

- व्यवसायिक पशु फार्महरूमा विशेषज्ञ घुम्ती टोलीको माध्यमबाट गोठ/खोरमानै विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- सेवा उपलब्ध गराइने पशु फार्म नियमानुसार दर्ता/सूचीकरण तथा नवीकरण भएको हुनुपर्ने।
- घुम्ती टोलीमा कम्तिमा दुई जना पशु चिकित्सक र भेटेरिनरी प्रयोगशालाका प्राविधिक सहितको विज्ञ टोली समावेश भएको हुनुपर्ने।
- आवश्यकता अनुसार विज्ञ टोलीमा बाह्य विज्ञहरूलाई सहभागी गराउन सकिनेछ।
- एउटा एकीकृत घुम्ती विशेषज्ञ पशु स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्दा कम्तिमा साना र ठुला गरी एक सय वटा पशु वा दश वटा फार्मलाई सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रमको स्वीकृत बजेट अनुसार जैविक सुरक्षा तथा उपचारका लागि फार्मलाई आवश्यक महत्वपूर्ण औषधी तथा पशु स्वास्थ्य सामग्री उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

सचिव

- कृषकको निवेदन वा कार्यालयले आफ्नो अभिलेखको आधारमा सेवा उपलब्ध गराइने फार्षिको विवरण तय गर्ने ।
- कार्यक्रमको लागि कार्यालयले आवश्यक पर्ने औषधी, घ्याभिसिन तथा अन्य सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।
- विशेषज्ञ घुमती टोली सहित पशु फार्ममा गई स्थलगत रूपमा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराइने ।
- उपलब्ध गराइएको सेवाको अभिलेख तथा परामर्शका लागि अनुसूची-२ प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि विज्ञ सेवा तथा औषधी र अन्य लजिस्टिक सामग्री खरिद तथा व्यवस्थापन स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

८. पशुपन्छी स्वास्थ्य तथा बाँझोपन शिविर संचालन:

(क) उद्देश्य:

- पशु स्वास्थ्य सेवा नपुगेको ठाउँमा सामुदायिक स्तरमा पशु स्वास्थ्य सेवा पुर्याउनु ।
- व्यवसायिक पकेट क्षेत्रका पशुहरूमा भएको बाँझोपन, उल्टिने लगायतका अन्य समस्याहरू समाधान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- स्थानिय तह वा अन्य समूह/ समिति/संघ/संस्था/सहकारीसंग सहकार्य गरि शिविर संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- शिविरमा अनुसूची-३ अनुसारको विज्ञ सहितको प्राविधिक टोली सहभागी गराउनु पर्नेछ ।
- एउटा शिविरमा कम्तीमा साना र टुला गरी एक सय वटा पशुलाई सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- पशुपन्छी स्वास्थ्य तथा बाँझोपन सम्बन्धी संयुक्त शिविर वा छुटा छुट्टै शिविर संचालन गर्न सकिनेछ ।
- शिविरका लागि आवश्यक महत्वपूर्ण औषधी, सप्लिमेन्ट तथा अन्य लजिस्टिक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- स्थानिय तह वा अन्य समूह/ समिती/संघ/संस्था/सहकारी बाट माग भएमा वा कार्यालयले आवश्यकता महशुस गरेको ठाउँमा कम्तीमा सात दिन अगाडी प्रचार प्रसार गरि शिविर संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- शिविरमा सेवा पुर्याएका पशुपन्छीको रेकर्ड राख्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि विज्ञ सेवा तथा महत्वपूर्ण औषधी, सप्लिमेन्ट तथा अन्य लजिस्टिकको खरिद तथा व्यवस्थापन स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

सचिव

९. पशुपन्ध्री रोग सर्भिलेन्स कार्यक्रम संचालन:

(क) उद्देश्य:

- पशुपन्ध्रीजन्य संक्रामक रोग, जुनोटिक रोग तथा अज्ञात रोगको पहिचान गरि रोग फैलिनबाट रोक्न र नियन्त्रणका लागि प्रभावकारी उपायहरू कार्यान्वयन गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- सर्भिलेन्स कार्यको लागि रोग फैलिन सक्ने श्रोतको पहिचान गरि व्यवसायिक पशुपन्ध्री फार्म, पशुपन्ध्री हाट बजार, राजमार्ग आसपासका क्षेत्र, अन्तर जिल्ला सिमाना लगायतको क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ।
- सर्भिलेन्स कार्यमा स्थानिय तह, निजी पाराभेट तथा अन्य संस्थाहरूसंग सहकार्य/सहभागी गराउन सकिनेछ।
- सर्भिलेन्स कार्यक्रम संचालन गर्दा निम्न रोगहरूलाई प्राथमिकतामा राखी संचालन गर्नुपर्नेछ।

B	C	D.
F	G.	H.
J.	K	L

- Bovine Tuberculosis
- Bovine Brucellosis
- Trypanosomiasis
- Enterotoxaemia
- Avian Influenza
- PPR
- Foot & Mouth Disease (FMD)
- Classical Swine fever
- Lumpy Skin Rabies. Salmonellosis in poultry
- New emerging diseases of sudden onsetM. African Swine Fever disease

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- सर्भिलेन्स कार्य संचालनपूर्व त्रैमासिक Surveillance Plan तयार गरि र सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।
- Surveillance route तयार गरि अवलम्बन गर्नु पर्नेछ।
- आवश्यक पर्ने Rapid test kit, औपधी, प्रयोगशाला सामग्री, उपकरण, मसलन्द खरिद गर्नु पर्नेछ।
- आवश्यक नमूना संकलन गरि प्रयोगशालामा पठाउनु पर्नेछ।
- प्रत्येक सर्भिलेन्स कार्यको रिपोर्ट माथिल्लो निकाय तथा सम्बन्धित फार्म/संस्थालाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले त्रार्षिक रूपमा सर्भिलेन्स कार्यको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरि माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि Rapid test kit, औपधी, प्रयोगशाला सामग्री, उपकरण, मसलन्दतथा अन्य लजिस्टिक खरिद तथा व्यवस्था स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्नु पर्नेछ।

सचिव

१०. भेटेरिनरी नियमन कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- भेटेरिनरी औषधी तथा जैविक पदार्थ, पशुपन्छी फार्म, ह्याचरी र पशु नक्षको गुणस्तर कायम गराउनु।
- भेटेरिनरी निरीक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- प्रचलित कानूनले तोकेको भेटेरिनरी निरीक्षकको संलग्नतामा कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६ ले भेटेरिनरी निरीक्षकलाई दिएको अधिकार प्रयोग गरि कार्यक्रम संचालन गराउनु पर्नेछ।
- सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधीलाई आवश्यकता अनुसार कार्यक्रममा सहभागी गराउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालय प्रमुख तथा भेटेरिनरी निरीक्षकले निरीक्षण योजना बनाई कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- यस कार्यक्रम अन्तर्गत निम्नानुसारका क्रियाकलापहरू संचालन गर्नु पर्नेछ।
  - पशु औषधी तथा जैविक पदार्थको भण्डारणको निरीक्षण।
  - पशुपन्छी फार्म, ह्याचरी, मासु/दाना/डेरी पसल तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन गर्न उद्योगहरूको निरीक्षण
  - पशुपन्छी रोग सर्भिलेन्स।
  - पशु नक्ष सुधारका क्रियाकलापको अनुगमन।
  - भेटेरिनरी जनचेतना मूलक क्रियाकलाप।
  - पशु स्वास्थ्यकर्मी दर्ता तथा परिचालन।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिने र नियमानुसार दैनिक भ्रमण भत्ता र व्यवस्थापकिय खर्चको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ।

११. पशु स्वास्थ्यकर्मीको अभिलेखिकरण तथा परिचालन:

(क) उद्देश्य:

- प्रचलित कानून अनुसार दर्ता भएका जिल्लामा रहेका निजी पशु स्वास्थ्यकर्मीको अभिलेख तयार तथा सूचिकृत गरि त्यस्ता पशु स्वास्थ्यकर्मीलाई पशु स्वास्थ्य सेवामा परिचालन गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- Vet JTA/JT/CLA/VAHW लाई सूचिकृत गर्नु पर्नेछ।
- Vet JTA/JT/CLA का लागि र VAHW का लागि छुट्टा छुट्टै अभिलेख पुस्तिका राख्नु पर्नेछ।

संचिव

- प्रचलित कानुन अनुसार दर्ता भएका Vet. JTA/JT/ELA/VAHW प्राविधिकको नाम, ठेगाना, शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव, कार्यक्षेत्र आदि संलग्न अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- पशु स्वास्थ्यकर्मीलाई पशुपन्छी रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण तथा अन्य पशुपन्छी विकास कार्यमा परिचालन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले अभिलेख पुस्तिका मार्फत दर्ता अभिलेख राख्ने र वार्षिक रूपमा विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
- पशु स्वास्थ्यकर्मीको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- कार्यालयले पशु स्वास्थ्यकर्मीबाट त्रैमासिक रूपमा कार्य प्रगति माग गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- पशु स्वास्थ्यकर्मीको अभिलेख राख्न आवश्यक व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ ।

१२. आन्तरिक तथा बाह्य परजिवी नियन्त्रण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- स्थलगत रूपमा पशुहरुको परजिवी नियन्त्रण सेवा मार्फत स्वास्थ्य अवस्थामा सुधार ल्याई पशुपन्छीजन्य उत्पादन वृद्धि गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- यस कार्यक्रम कार्यालयले पहिचान गरेको क्षेत्रमा संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यक्रम संचालन गरिने क्षेत्रका पशुको गोबर जाँच तथा छालाको नमूना परीक्षण आवश्यकता अनुसार गर्नु पर्नेछ ।
- कृषकलाई आन्तरिक तथा बाह्य परजिवी नियन्त्रणका लागि निम्नानुसारका औषधी निःशुल्क वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- Antihelmintics- Oxytocanide, Albendazole, Fenbendazole, Praziquantel, Rafoxanide etc.
- Ivermectin inj., Cypermethrine, Pour-on liquids, Amitraz etc.

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कृषकहरुको पशु संख्या एकिन गरि कार्यक्रम बजेट अनुसार औषधी उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कृषकहरुलाई औषधी प्रयोग सम्बन्धी जानकारी/प्रदर्शनगर्नुपर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक औषधीहरु बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ ।

संचालक

- कृषकलाई औषधी प्रयोग सम्बन्धी प्रदर्शनी खर्च गर्नु पर्ने भएमा प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९" अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

१३. थुनेलो रोग नियन्त्रण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- व्यवसायिक गाई/भैसी फार्म तथा थुनेलो रोगको बढी प्रकोप रहेको क्षेत्रमा थुनेलो रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणमा सहयोग पुर्याउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- व्यवसायिक गाई/भैसी फार्म तथा थुनेलो रोगको बढी प्रकोप रहेको क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी यो कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- दूधको नमूना संकलन गरि California Mastitis Test (CMT) वा Mastrip Test गराउनु पर्नेछ ।
- Teat Dipping प्रविधि प्रदर्शन गराउनु पर्नेछ ।
- आवश्यक भएमा Antibiotic Sensitivity Test (AST) समेत गर्नु पर्नेछ ।
- दूधको नमूना संकलन गर्दा Aseptic तरिका अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यालयले फार्म तथा संभाव्य क्षेत्रहरु छनौट गराउनु पर्नेछ ।
- दूधको नमूना संकलन गरि आवश्यक विधिबाट परीक्षण गर्नुपर्नेछ ।
- कृषकलाई Teat Dipping सम्बन्धी उपकरण, Povidine iodine solution, Glycerine का साथै थुनेलो रोग नियन्त्रणका लागि केही आवश्यक औषधी तथा सप्लिमेन्ट वितरण गराउनु पर्नेछ ।
- कृषकलाई परीक्षण रिपोर्ट, रोग नियन्त्रणका लागि आवश्यक परामर्श तथा औषधी उपकरण उपलब्ध गराउने र त्यसको अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक औषधी तथा सामग्रीहरु खरिद बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ ।
- कृषकहरूलाई औषधी प्रयोग सम्बन्धी प्रदर्शनी खर्च गर्नु पर्ने भएमा प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

१४. जुनोटिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- जुनोटिक रोगको (मानिसबाट पशुमा र पशुबाट मानिसमा सर्ने रोग) अवस्था एकिन तथा रोकथाम गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

 १०

सचिव

- यस कार्यक्रम अन्तर्गत निम्नानुसारका जुनोटिक रोगलाई प्राथमिकतामा राखी सर्भिलेन्स तथा रोकथाम कार्य संचालन गर्नु पर्नेछ।
- Bovine Tuberculosis, Bovine Brucellosis, Leptospirosis, Rabies
- Cysticercosis/Hydatidosis, Salmonellosis, Toxoplasmosis, Avian Influenza
- यस कार्यमा जनस्वास्थ्य सम्बद्ध निकायसंग समेत समन्वय गर्नु पर्नेछ।
- रोग अनुसार आवश्यक पर्ने Rapid test kit, औषधी, प्रयोगशाला सामग्री, उपकरण, मसलन्द आदिको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- जुनोटिक रोग सर्भिलेन्स कार्यका लागि Surveillance Plan तयार गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।
- सर्भिलेन्स कार्यमा स्थानिय तह, निजी पाराभेट तथा अन्य संस्थाहरूसंग समन्वय गर्नु पर्नेछ।
- आवश्यक नमूना संकलन गरि प्रयोगशालामा परीक्षण गराउनु पर्नेछ।
- रोगको रोकथाम तथा उपचारका लागि आवश्यक जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम र कृषकलाई आवश्यक औषधी तथा सामग्री उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक Rapid test kit, औषधी, प्रयोगशाला सामग्री, उपकरण, मसलन्द खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।

१५. रोग नियन्त्रणका लागि पशुपन्छीहरूमा खोप (FMD/HS-BQ/PPR/CSF/ND) कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- विभिन्न किसिमका पशुपन्छीको संक्रामक तथा महामारीजन्य रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- यो कार्यक्रम खोरेत/ एच्.एस.बी.क्यू /पि.पि.आर./स्वाइन फिवर/रानीखेत रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको नामबाट संचालन गर्न सकिनेछ।
- यो कार्यक्रम संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको सहकार्यमा राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अनुसार संचालन गर्नु पर्नेछ।
- कार्यक्रम संचालनका लागि 'संघीय पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५' समेत पालना गर्नु पर्नेछ।
- खोप कार्यक्रम संचालन गर्दा रोग फैलिन सक्ने जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरि व्यवसायिक पशुपन्छी फार्म, पशुपन्छी हाट बजार, राजमार्ग आसपासका क्षेत्र, अन्तर जिल्ला सिमाना लगायतको क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ।
- भ्याक्सिनेशन गर्न नर्मल तथा अटोमेटिक सिरिन्जको प्रयोग गर्न सकिनेछ।
- खोप भण्डारण तथा ओसार पसारमा कोल्ड चेन (Cold Chain) कायम गरिएको हुनु पर्नेछ।
- खोप लगाउनका लागि भ्याक्सीनेटरको रूपमा ग्रा.प.स्वा.का./सि.एल.ए./जे.टी.ए./जे.टी. र आवश्यक परेमा पशु चिकित्सकलाई नियुक्त गर्नु पर्नेछ।

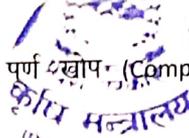

११

सचिव

- आवश्यकता अनुसार कुनै जिल्लामा पूर्ण खोप (Complete Vaccination) अभियान कार्यक्रमको रूपमा संचालन गर्न सकिनेछ।
- खोप कार्य सम्पन्न भएको एकाइस दिनपछि Sero-surveillance गर्नु पर्नेछ।
- उपरोक्त बमोजिमका रोग बाहेक अन्य नयाँ रोग (Emerging & Re-emerging Diseases) यसै कार्यक्रम बमोजिम संचालन गर्न सकिनेछ। उदाहरणका लागि - Enterotoxaemia, LSDS African Swine Fever etc.

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- विज्ञ केन्द्रले नियमानुसार खोप, सप्लीमेन्ट, उपकरण तथा मसलन्द (Logistics) तथा अन्य व्यवस्थापकीय सामग्री खरिद गर्नु पर्नेछ।
- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही अधिकतम संख्यामा अनुसूची-४ अनुसारका सामग्रीहरू खोप कर्तालाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले स्थानीय तहको प्राविधिकहरूसंग बैठक बसी खोप कार्यक्रमवारे छलफल गर्नुपर्नेछ।
- स्थानीय तहका पशु सेवा शाखाले पालिकाले प्राप्त गर्ने खोप संख्याको आधारमा भ्याक्सीनेटर नियुक्तिका लागि विज्ञ केन्द्रमा सिफारिस गरि पठाउनुपर्नेछ।
- कार्यक्रम संचालनका लागि खोप कार्यमा अन्य संघ/संस्था/सहकारीलाई सहभागी गराउन सकिनेछ।
- रोग नियन्त्रण तथा खोप कार्यक्रम सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्न सूचनामूलक सामग्री तयारी तथा वितरण गराउनु पर्नेछ।
- भ्याक्सीनेशन टोलीहरूले Cold Chain Maintenance को व्यवस्था गरि भ्याक्सिन तथा अन्य आवश्यक सामग्री लिई तोकेको ठाउँमा पुगेर भ्याक्सिन गराउनु पर्नेछ र खोप लगाइएको जनावर पहिचान गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।
- खोप गरिएको जनावरहरूको विवरण भ्याक्सीनेटरले अनुसूची-५ बमोजिमको फारममा सम्बन्धितस्थानीय तह वा वडा कार्यालयबाट प्रमाणित गरी सम्बन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञकेन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ।
- प्रत्येक कृषकलाई अनुसूची-६ बमोजिमको खोप कार्ड उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
- भ्याक्सीनेटरहरूलाई प्रमाणित प्रगतिको आधारमा नियमानुसारको पारिश्रमिक उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
- खोप कार्य सम्पन्न भएपश्चात् भेटेरिनरी अस्पतालले पशुपंक्षी रोग अन्वेषण प्रयोगशालालाई Sero-surveillanceको लागि अनुरोध गर्नुपर्नेछ।
- खोप कार्यक्रमको प्रगति माथिल्लो निकायमा सम्प्रेषण गर्नुपर्नेछ।
- खोप कार्यक्रम संचालनका आवश्यकता अनुसार समन्वय बैठक, गोष्ठी संचालन तथा प्रचार प्रसार गर्न सकिनेछ।

(ग) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सबै प्रकारका खोप, सप्लीमेन्ट, उपकरण तथा मसलन्द (Logistics) खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकीय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।
- भ्याक्सीनेटरलाई प्रति खोप निम्नानुसारको पारिश्रमिक उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
✓ खोरेत- रु.१०१-

१२

सचिव

- ✓ एच.एस.वी.क्यू- रु.१०।-
- ✓ पि.पि.आर.- रु.५।-
- ✓ स्वाइन फ्लू- रु.५।-
- ✓ रानीखेत- रु.१।-

१६. रेविज रोग नियन्त्रणका लागि रेविज विरुद्धको खोप कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- रेविज रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- भेटेरिनरी अस्पतालमा ल्याइएका पशुहरूलाई सिफारिस तालिका बमोजिम निःशुल्क रेविज विरुद्धको खोप लगाउनु पर्नेछ। खोप भण्डारण तथा ओसारपसारमा कोल्ड चेन (Cold Chain) कायम गरिएको हुनु पर्नेछ।
- Post-exposure रेविज खोप Day-0,3,7,14,28,90 मा लगाउनु पर्नेछ।
- कुनै क्षेत्रमा रेविज रोगको महामारी देखिएमा यस कार्यक्रमबाट समेत उक्त क्षेत्रमा खोप प्रयोग गर्न सकिनेछ।
- विध्व रेविज दिवसको अवसरमा कार्यालयको ओ.पि.डि./डिस्पेन्सरी बाहेक जिल्लाको अन्य क्षेत्रमा समेत रेविज विरुद्धको निःशुल्क खोप कार्यक्रम संचालन गर्न सकिनेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- रेविज विरुद्धको खोप खरिद, कार्ड छपाई र स्वीकृत बजेट अनुसार नियमित रूपमा वर्षे भरि खोप कार्य संचालन गर्नु पर्नेछ।
- खोप लगाई सकेपछि सोको अभिलेख राख्ने र पशुधनीलाई अनुसूची-७ बमोजिमको खोप कार्ड उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक मात्रामा रेविज विरुद्धको खोप तथा मसलन्द (Logistics) खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।

१७. रेविज रोग नियन्त्रणका लागि सामुदायिक कुकुर/विरालो बन्ध्याकरण शिविर:

(क) उद्देश्य:

- सामुदायिक कुकुर/विरालोको प्रजनन नियन्त्रण गरि रेविज रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- शिविर संचालन गर्दा सर्जरीको न्यूनतम सिद्धान्त पालना गरेकै हुनु पर्नेछ।

१३

सचिव

- शिविरमा सर्जरीका लागि कम्तिमा तिन जना पशु चिकित्सक परिपदमा दर्ता भएका विज्ञ पशु चिकित्सक सामेल भएको हुनु पर्नेछ।
- एउटा शिविरमा भाले र पोथी गरी कम्तीमा एक सस्यवटा कुकुर/विरालोलाई बन्ध्याकरण गरि रेविज विरुद्धको खोप समेत लगाउनु पर्नेछ।
- शिविरका लागि सर्जरीमा आवश्यक पर्ने सबै प्रकारका औषधी, सर्जिकल सामग्री र खोप व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- सामुदायिक कुकुर/विरालो बन्ध्याकरण शिविर स्थानिय तह वा अन्य संघ/संस्था/सहकारी बाट माग भएमा वा कार्यालयले आवश्यकता महशुस गरेको ठाउँमा स्थानिय तह वा अन्य संघ/संस्था/सहकारीसंग कम्तिमा एक हप्ता अगाडी प्रचार प्रसार गरि संचालन गराउनु पर्नेछ।
- शिविरमा संलग्न पशु चिकित्सक, प्राविधिक तथा अन्य सहयोगीको कार्यविभाजन स्पष्ट रूपमा गरी सोही अनुसार खटाउनु पर्नेछ।
- शिविरमा Pre-OT, OT र Post-care को स्पष्ट व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- कुकुर/विरालो बन्ध्याकरण गरि सकेपछि रेविज विरुद्धको खोप लगाउनु पर्नेछ।
- शिविरमा उपलब्ध गराईएको सेवाको विस्तृत अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक औषधी, सर्जिकल सामग्री, खोप तथा मसलन्द (Logistics) खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।
- शिविरका संचालन सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि गर्न सकिनेछ।

१८. इपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिंग:

(क) उद्देश्य:

- पशुपंक्षीहरूमा रोगहरूको अवस्था एकिन गरि रिपोर्टिङ्ग गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- निर्धारित फर्मेटमा मासिक रूपमा स्थानिय तहले कार्यालयमा र कार्यालयले निर्देशनालय तथा पशुपन्ध्री रोग अन्वेषण प्रयोगशालामा इपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिङ्ग गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयबाट गरिएको पशुपन्ध्री उपचार, निजी पशु चिकित्सक तथा पाराभेट र स्थानिय तह पशु सेवा शाखाबाट प्राप्त पशुपन्ध्री रोग सम्बन्धी विवरण कम्पाइल गरी निर्धारित फर्मेटमा मासिक रूपमा पठाउनु पर्नेछ।

१४

सचिव

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापिकय खर्चहरू जस्तै रिपोर्ट कम्प्युटर, फर्मेट छपाई जस्ता कार्यहरू स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।

१९. रेविज रोगको जोखिममा रहेका कर्मचारीहरूलाई खोप:

(क) उद्देश्य:

- रेविज रोगको जोखिममा रहेका कर्मचारीहरूलाई खोप लगाई जोखिम न्युनिकरण गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालय तथा प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारी हुनु पर्नेछ।
- भेटेरिनरी अस्पतालको ओ.पि.डि./डिस्पेन्सरीबाट पशुको उपचार, खोप सेवा, सर्भिलेन्स तथा रेविज रोग सम्बन्धी प्रयोगशालाबाट रोग निदान सेवा संचालन गरेको हुनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- रेविज तथा अन्य संक्रामक जुनोतिक रोगहरू विरुद्धको Pre-exposure वा Post-exposure खोप खरिद गरि स्वास्थ्यकर्मीको सहयोगमा जोखिममा रहेका कर्मचारीलाई खोप लगाउने र सोको रेकर्ड राख्ने।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- खोप खरिद तथा खोप लगाउने सम्बन्धी खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

२०. एक स्वास्थ्य कार्यक्रम: (One Health Program)

(क) उद्देश्य:

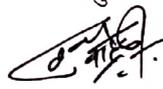
- संघीय तथा प्रादेशिक एक स्वास्थ्य रणनीति (One Health Strategy) कार्यान्वयन गर्नु।
- एक स्वास्थ्य सम्बन्धी साझा समस्याहरू पहिचान गर्नु, योजना तयार गर्नु र कार्यान्वयन गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- प्रादेशिक एक स्वास्थ्य रणनीतिले निर्दिष्ट गरेको समितिको बैठक संचालन गर्नु पर्नेछ।
- जुनोतिक रोग नियन्त्रण सम्बन्धी पशु स्वास्थ्य तथा जनस्वास्थ्य नियन्त्रण तथा संयुक्त कार्यक्रम (Surveillance, Disease Control, Information Sharing, Monitoring etc.) संचालन गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- सरोकारवाला सहभागी संलग्न गराई बैठक तथा गोष्ठी संचालन गर्नु पर्नेछ।
- संयुक्त योजना तथा फर्मेट डिजाइन गरि कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।

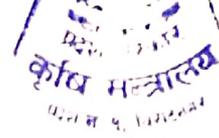

१५

सचिव

- दुर्वैनिकाय बीच प्रगति तथा सूचना प्रेषण गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्न सकिनेछ।
- प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार बैठक तथा गोष्ठी संचालन गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-३

पशुपन्छी आहारा प्रसार कार्यक्रम

१. हिउँदे/बर्षे/बहुवर्षिय घाँसको विउ/बेर्ना/सेट्स वितरण:

(क) उद्देश्य:

- व्यवसायिक कृषकको पशुपन्छीमा उन्नत र पोषिलो आहाराको आपूर्ति तथा उपलब्धता अभिवृद्धि गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- विउ विजन प्रयोगशालाको परीक्षण प्रतिवेदनका साथै उपयुक्ताको सिफारिस भएको विउको प्रयोग गराउनु पर्नेछ।
- प्राविधिकको सिफारिसमा स्वस्थ वेर्ना, स्लिप्स र छिपिएको डाँठको तीन आँखला भएको सेट्स प्रयोग गराउनु पर्नेछ।
- घाँसको विउ/बेर्ना/सेट्सको वितरणमा व्यवसायिक फार्मलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले निवेदन माग गरि प्राप्त निवेदनहरूको विश्लेषण गरि छनौट भएका कृषक तथा फार्मलाई घाँसको विउ/बेर्ना/सेट्सहरू वितरण गर्नु पर्नेछ।
- वितरण गरिएको घाँसको विउ/बेर्ना/सेट्सहरूको अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक घाँसको विउ/बेर्ना/सेट्सहरू खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

२. गाई/भैँसीको सुत्केरी आहारा वितरण:

(क) उद्देश्य:

- सुत्केरी गाईभैँसीको स्वास्थ्यमा सुधारका साथै उत्पादनमा बृद्धि गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

१६

सचिव

- कम्तिमा १-२ बटा माउ गाई भैसी पालेको हुनु पर्नेछ।
- लक्ष्य भन्दा बढी माग भएमा सबन्धीत कार्यालयले आन्तरिक मापदण्ड बनाई साना किसानलाई छनौट गरी वितरण गराउनु पर्नेछ।
- उन्नत जातको गाइभैसी र बिमा भएको लाई प्रथमिकता दिईनेछ।
- गाईभैसी सुत्केरी भएपछी न्युन्तम पाँच लिटर दैनिक दुध उत्पादन भएको हुनु पर्नेछ।
- एक कृषकलाई अधिकतम दुई गाइभैसीमा मात्र यो सेवा उपलब्ध गराइनेछ।
- स्थानिय तहवाट सुत्केरी पशुको सिफारिसको आधारमा वा कार्यालयबाट सोझै जाँचबुझ गरि सेवा प्रवाह गर्न सकिनेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कृषकको निवेदन लिई आवश्यक जाँचबुझ गरी सुत्केरी गाईभैसीलाई फिड सप्लिमेन्ट तथा आवश्यक स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक औषधिहरु उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रमको अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक फिड सप्लिमेन्ट तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक औषधिहरु खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

३. साइलेज प्रविधिको विस्तार:

(क) उद्देश्य:

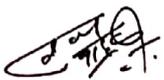
- किसानहरुलाई साइलेजको महत्व बुझाउनुका साथै प्रविधि विस्तार र अबलम्बन गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- व्यवसायीक फार्मका साथै कृषक समूह/सहकारीमा साइलेज प्रविधि प्रदर्शनी गर्नु पर्नेछ।
- प्रदर्शनीमा कम्तीमा दुई सय केजी साइलेज तयार गर्नु पर्नेछ।
- माटो वा सिमेन्टेड साइलोपिट, प्लास्टिकको बोरा वा ड्रम आदिमा साइलेज तयार गर्न सकिनेछ।
- प्राविधिक सहजकर्ताको निर्देशनमा सहभागि कृषकहरुले प्रदर्शनको क्रियाकलापहरु गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- प्राविधिक सहजकर्ताको परामर्शमा उपयुक्त अवस्थाका मकै तथा अन्य घाँसहरु प्रयोग गरि प्रक्रिया अनुसार साइलेज बनाउनु पर्नेछ।
- तयार गरिएको साइलेजमा तयारी मिति लेख्नु पर्नेछ।
- पैतालिस दिन पछि तयार भएको साइलेजको जाँच (रंग, बास्ना आदि) गराउनु पर्नेछ।

१७

सचिव

- गुणस्तरिय साइलेजलाई आवश्यकता अनुसार उत्पादन परामर्शलाई कम्तीमा दश दिनसम्म खुवाइ प्रभावकारिता सहितको प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- साइलेज तयारीका लागि आवश्यक सामग्रीहरू खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।
- प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार प्रदर्शनीको व्यवस्थापकिय खर्च गर्नु पर्नेछ।

४. साइलेज प्रयोजनको लागि मकै खेती गर्न मकैको बीउ वितरण:

(क) उद्देश्य:

- गुणस्तरिय साइलेज उत्पादनमा वृद्धि गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- लाभग्राही कृषकले कम्तीमा पाँच माउ उन्नत गाई भैंसी वा दश माउ बाखा पालन वा साइलेज उत्पादन गरी बिक्री गरेको हुनु पर्नेछ।
- प्रति माउ गाईभैंसीको लागी कम्तीमा एक कठामा मकै खेती गर्न इच्छुक कृषक हुनु पर्नेछ।
- प्रतिमाउ गाईभैंसीको लागी कृषकलाई अढाई केजी बिउ उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- मकै खेतीको लागी सिंचाइको सुविधा सहितको उपयुक्त जग्गा हुनु पर्नेछ।
- बीउविजन प्रयोगशालाबाट परीक्षण पश्चात उपयुक्त सिफारिस प्राप्त बिउविजन हुनु पर्नेछ।
- बीउ वितरणमा व्यवसायिक फार्महरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।
- एउटा फार्म वा कृषकलाई पशुसंख्या अनुसार अधिकतमा बीस कठ्ठा सम्म मकैको बीउ उपलब्ध गराउन सकिनेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप

- कृषकहरूको माग निवेदन लिइ गाईभैंसी तथा बाखाको संख्या का साथै खेतको क्षेत्रफल एकिन गरी किसान छनौट गरी सिफारिश भएको जातको मकैको बिउ खरिद, ढुवानी तथा वितरण गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- साइलेज उत्पादनका लागि मकैको बीउ खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

५. Urea Mineral Molasses Block (UMMB) वितरण:

(क) उद्देश्य:

१८

सचिव

- पशुहरुलाई उत्पादन तथा प्रजननका लागि चाहिने खनिज तथा भिटामिनका साथै अन्य पौष्टिक तत्वहरु उपलब्ध गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- यो UMMB स्वस्थ उग्राउने जनावरका लागि मात्र वितरण गर्नु पर्नेछ।
- कम्तिमा एक देखी दुई माउ गाई भैंसी वा तीन देखी पाँच माउ बाखा पालेको कृषकलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।
- उन्नत जातको पशुको साथै बिमा भएको लाई प्रथमिकता दिनुपर्नेछ।
- प्रति कृषकलाई अधिकतम दुई गाईभैंसी तथा पाँच माउ बाखालाई मात्र यो सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कृषकको निवेदन लिई आवश्यक जाँचबुझ गरी एउटा कृषकलाई कम्तीमा तीन महिना सम्म पुग्ने र नतिजा देखिने गरि UMMB उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- लक्ष्य भन्दा बढी माग भएमा सम्बन्धित कार्यालयले आन्तरीक मापदण्ड बनाई साना किसानलाई छनौट गरी वितरण गर्नु पर्नेछ।
- स्थानिय तहवाट सिफारिस लिएको हुनुपर्ने वा कार्यालयले जाँचबुझ गरी सिधै वितरण गर्न सक्नेछ।
- कार्यक्रमको अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक UMMB खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

६. फिड ब्यालेन्स सिट तयारी:

(क) उद्देश्य:

- पशु आहाराको माग तथा आपूर्तीको अवस्था बारे जानकारी प्राप्त गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- आफ्नो कार्यक्षेत्रमा भएको सम्पूर्ण पाल्तु पशुपन्छीको शारिरिक तौल अनुसार चाहिने बर्ष भरीको आहारा (Dry matter/Protein/energy) को आवश्यकता निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
- आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र उपलब्ध खेतीवालीबाट उपलब्ध हुने पशु आहारामा प्रयोग हुने कृषिजन्य उपउत्पादनहरु, खेती गरिएको घांसेवालीबाट, बन ,चरन, खेत तथा आली कान्ला, डालेघासको बोट, उखुको टुप्पा आदीबाट प्राप्त हुने घांस, उपलब्ध पशु दाना आदी सबैलाइ जोडेर पशु आहाराको उपलब्धता तथा आपूर्ती निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
- मान्य सुत्रको प्रयोग गरि आहाराको अवस्थाको विप्लेशन गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

 १९

सचिव

- फिड ब्यालेन्स सिट तयारीका लागि आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गर्नु पर्नेछ।
- तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विधि अनुसार क्याम्पुलेसन गरि प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- स्वीकृत बजेटको अधिनमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९, अनुसार व्यवस्थापकिय खर्च गर्नु पर्नेछ।
- तथ्यांक संकलनकर्तालाई नियमानुसारको दैनिक भ्रमण भत्ता उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- यो कार्यक्रम अन्तर्गत विस्तृत अध्ययन गर्नु परेमा स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि समेत गर्न सकिनेछ।

परिच्छेद-४

पशु प्रजनन् कार्यक्रम

१. प्रजननको लागी उन्नत पशुपन्छी खरिद तथा बितरण:

(क) उद्देश्य:

- उन्नतपशुपन्छीको संख्या तथा उपलब्धता बढाउने र नक्ष सुधारका साथै पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- प्रजननका लागि वितरण गरिने पशुहरु तल उल्लेखित मापदण्ड अनुसारको हुन पर्नेछ।
- कार्यालयले सरकारी वा निजी श्रोत केन्द्र वा रेकर्ड राखेको फार्म/कृषक समूह/संस्थावाट खरिद गरेको हुनु पर्नेछ।
- कार्यालयले आवद्ध कृषकलाई माग र आवश्यकताका आधारमा वितरण गर्नु पर्नेछ।
- खरिद गरिएको पशुको विमा गर्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले निवेदन माग गरी आवश्यकता पहिचान गरी फार्म/कृषक समूह/संस्थावाट छनौट गरी सम्झौता गरि कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- कार्यालयले मापदण्ड अनुसारको पशुपन्छीको उपलब्धताको श्रोत एकित गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले आफैले नियमानुसार पशुपन्छी खरिद गरि उपरोक्त बमोजिमको लाभग्राहीलाई वितरण गर्नु पर्नेछ वा छनौट भएका कृषक समूह/समिति/सहकारी/फार्म लाई नै खरिद गर्न लगाई अनुगमन मूल्यांकन गरि पशुपन्छीको मुल्य भुक्तानी गर्नु पर्नेछ।
- पशुपन्छी खरिद गर्दा प्राविधिक मुल्याङ्कन प्रतिवेदन संलग्न हुनु पर्नेछ।
- वितरण गरिएको प्रजनन् योग्य पशुको सम्पूर्ण व्यवस्थापन (गोठ/खोर, आहारा, औषधोपचार आदि) लाभग्राहीले गर्नु पर्नेछ।

 २०

सचिव

(घ) आर्थिक मापदण्डः

- कार्यक्रमका लागि प्रजनन योग्य पशुमन्थी खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार गर्न सकिनेछ।

१.१ प्रजनन योग्य साँढे/राँगोको न्यूनतम मापदण्डः

- Phenotype को आधारमा शुद्ध जर्सी/होलष्टिन वा क्रस जातको साँढे र राँगोको हकमा शुद्ध मुर्दा जातको वा मुर्दा क्रस हुनु पर्नेछ।
- साँढेको उमेर २.५ देखि ३ वर्ष वा ४ दाँत साटेको हुनु पर्नेछ।
- राँगोको उमेर ३.५ देखि ४ वर्ष वा ४ दाँत साटेको हुनु पर्नेछ।
- प्रजनन योग्य साँढे/राँगोको दुवै अण्डकोष विकसित र सामान्य हुनु पर्नेछ।

१.२ प्रजनन योग्य याक/नाकको न्यूनतम मापदण्डः

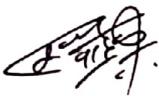
- जात अनुसारको गुण हुनु पर्नेछ।
- याकको उमेर ३ देखि ४ वर्ष वा ४ दाँत साटेको र नाक २.५ देखि ३ वर्ष वा ४ दाँत साटेको हुनु पर्नेछ।
- याकको दुवै अण्डकोष विकसित हुनुको साथै प्रजनन योग्य हुनु पर्नेछ।
- नाकको नविग्रेको तर विकसित थुन हुनु पर्नेछ।

१.३ प्रजनन योग्य बाखा/पाठीको न्यूनतम मापदण्डः

- कम्तिमा ९ महिना उमेर पुगेको वा अगाडिको २ वटा स्थायी दाँत भएको हुनु पर्नेछ।
- स्वास्थ्य र प्रजनन योग्यका साथै जुम्ल्यहा सन्तान मध्ये एक हुनु पर्नेछ।
- कल्चौडा र थुनहरु मिलेको र पाठा पाठी हुर्काउन सक्ने हुनु पर्नेछ।
- प्रजनन योग्य पाठीको तौल १५ के.जी. तथा बाखाको तौल कम्तिमा २० के.जी. को हुनु पर्नेछ। तर बोयर वा बोयर क्रस जातको पाठी तौल कम्तिमा २० के.जी. तथा बाखाको तौल कम्तिमा २५ के.जी. हुनु पर्नेछ।
- लेकाली भेगका लागि सिन्हाल र च्याडग्रा, मध्यपहाडी भेगका लागि खरि, बोयर, र सानन वा तिनका क्रस र तराईका लागि खरि, बोयर, बारबेरी, सिरोही, विटल, कालो बंगाल र तराई बाखा वा तिनका क्रस वितरण गर्नु पर्नेछ।

१.४ प्रजनन योग्य बोकाको न्यूनतम मापदण्डः

- कम्तिमा १ वर्ष उमेर पुगेको अगाडिको २ वटा स्थायी दाँत भएको हुनु पर्नेछ।
- स्वास्थ्य र प्रजनन योग्यका साथै जुम्ल्यहा सन्तान मध्ये एक हुनु पर्नेछ।

२१

सचिव

- अण्डकोष विकसित भएको हुनु पर्नेछ ।
- कम्तिमा २५ के.जी. तौल भएको हुनु पर्नेछ ।
- लेकाली भेगका लागि सिन्हाल र च्याडग्रा , मध्यपहाडी भेगका लागि खरि, बोयर, र सानन वा तिनका क्रस र तराईका लागि खरी, बोयर, बारबेरी, सिरौही, ब्रिटल र कालो बंगाल वा तिनका क्रस वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- खरिद गरिएको वोका मार्फत हाड नाता प्रजनन गराउन नहुने ।

१.५ प्रजनन योग्य भेडा/थुमाको न्यूनतम मापदण्ड:

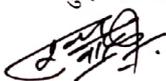
- कम्तिमा १ बर्ष उमेर पुगि अगाडिको २ वटा स्थायी दाँत भएको हुनु पर्नेछ ।
- स्वास्थ्य र प्रजनन योग्यका साथै जुम्ल्यहा सन्तान मध्ये एक हुनु पर्नेछ ।
- अण्डकोष विकसित भएको हुनु पर्नेछ ।
- कम्तिमा २५ के.जी. तौल भएको हुनु पर्नेछ ।
- बरुवाल, मेरिनो, पोलवर्थ जातको भेडा/थुमा वा तिनका क्रस वा अन्य सिफारिस जात वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- खरिद गरिएको थुमा मार्फत हाड नाता प्रजनन गराउन नहुने ।

१.६ प्रजनन योग्य वंगुर (वीर/माउ/भुनी/पाठापाठी) को न्यूनतम मापदण्ड:

- वंगुरको कम्तिमा १२ वटा थुन हुनु पर्नेछ ।
- पाठापाठीको उमेर कम्तिमा ४५ दिन, भुनिको उमेर कम्तिमा ६ महिना र माउ तथा वीरको उमेर कम्तिमा १ वर्ष पुगेको हुनु पर्नेछ ।
- हाडनाता प्रजननवाट जन्मेको वीर/माउ/भुनी/पाठापाठी हुनु हुदैन ।
- वंगुर स्वस्थ, निरोगि र फूर्तिलो हुनु पर्नेछ ।
- प्रजनन योग्य भाले वंगुरको अण्डकोष मिलेको र विकसित भएको हुनु पर्नेछ ।
- पाठापाठी/भुनी/माउ तथा वीर योर्कसायर, ल्यान्डरेस, ड्युरक, ह्याम्पसायर, मेशान, पाखीबास कालो जातको वा तिनका क्रस हुनु पर्नेछ ।

१.७ कुखुरा (चल्ला)को न्यूनतम मापदण्ड:

- गिरिराजा, अट्रोलप, न्यूहेम्पसायर जस्ता जातका Dual Purpose विशेषता भएका चल्ला खरिद दुवानी गरि विपन्न, दलित, महिला, असहाय वर्गमा समूह बनाई प्रति व्याक्ती २०-२५ वटाका दरले वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- वितरण गरिने चल्ला कम्तिमा २ हसा ब्रुडिङ गरेको हुनु पर्नेछ ।
- माथि उल्लेखित चल्ला सरकारी वा निजी फार्म वा दुवैबाट खरिद गर्न सकिनेछ ।
- सुरुको अवस्थामा चल्ला हुर्काउनका लागि दाना तथा अन्य सप्लिमेन्ट समेत वितरण गर्न सकिनेछ ।

२२

- वितरण गरिएका चल्लाहरुलाई आवश्यक खोप समित उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

२. प्रजननका लागि प्राकृतिक गर्भाधान कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- कृत्रिम गर्भाधान सेवाको पहुँच नभएको क्षेत्रका स्थानीय पशुको नक्ष सुधार गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- प्राकृतिक गर्भाधान सम्बन्धी तय्याङ्ग अध्यावधिक गराउनु पर्नेछ।
- भाले लागेको पशुको ३ महिना पश्चात गर्भ परिक्षण गराउनु पर्नेछ।
- प्राकृतिक गर्भाधानका लागि ५० गाई/भैसीको लागि १ साँढे/रौंगो तथा बंगुर/बोका/धुमाको हकमा ३० पोथी जनावरका लागि १ वटा भालेको हिसावले वितरण गर्नु पर्नेछ।
- १ हसामा एउटा प्रजनन योग्य भालेबाट ५-७ वटा पोथी जनावरलाई मात्र प्रजनन गराउनु पर्नेछ।
- एक पटक पालिएको भाले बस्तुले सेवा शुरु गरे देखि गाईभैसीमा ३ वर्ष, र भेडा, बाख्रा, बंगुरमा १५ महिनासम्म मात्र सेवा लिनु पर्नेछ। त्यसपछि सो भालेको टाउंमा त्यो भन्दा स्तरीय भाले साँढेर वा किनेर ल्याउनु पर्नेछ।
- उत्पादित पाडा/पाडी/वाच्छा/वाच्छी/पाटा/पाटी/बुच्चा/भूनीको अभिलेख राखी प्रगति साथ पठाउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कृषक समूह/समित/सहकारी वा निजी कृषकबाट निवेदन माग गरी सबै किसानलाई पाइक पर्ने गरी १ जना इच्छुक बृडर कृषक छनौट गरी प्रजननका लागि उक्त भाले बस्तु पाल्न दिइ सामुदायिक पशु प्रजनन केन्द्र स्थापना गराउनु पर्नेछ र प्राकृतिक गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- वितरित रौंगो/साँढे/बोका/विरको अभिलेख राख्नुपर्नेछ।
- लाभग्राहीले नियमित रूपमा प्रगति भेटेरिनरी अस्पतालमा पठाउनुपर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।
- प्रजनन सेवा उपलब्ध गराए बापत समूह/सहकारीले तोकिएको अनुसारको सेवा शुल्क लिन पाउनेछ र उक्त रकम प्रजनन योग्य भाले पशुको व्यवस्थापनमा खर्च गर्नु पर्नेछ।

३. प्रजननका लागि कृत्रिम गर्भाधानकार्यक्रम:

३.१ नियमित कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम

(क) उद्देश्य:

२३

सचिव

- उपलब्ध उन्नत जातको भाले पशुको विर्य प्रयोग गरि कृत्रिम तरिका द्वारा पोथी पशुलाई गर्भधारण गराई नक्ष सुधार गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- उपलब्ध उन्नत जातको भाले पशुको विर्य प्रयोग गरि कार्यक्रम संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- सरकारी तथा नीजि सबै कृत्रिम गर्भाधान ईन्सिमिनेटरले अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित निकायबाट लाइसेन्स प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।
- सबै ईन्सिमिनेटरले अनिवार्य रूपमा तोकिए बमोजिमको कृत्रिम गर्भाधानको मासिक रेकर्ड भेटेरिनरी अस्पताललाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । अभिलेख नपठाउने ईन्सिमिनेटरलाई कार्यालयले नाइट्रोजन र सिमेन उपलब्ध गराउने छैन ।
- निम्नानुसारका मापदण्ड पुरा गर्नेव्यवसायिक पशु फार्महरूबाट कृत्रिम गर्भाधानको माग भएमा तथा सम्भावना समेत भएमा भेटेरिनरी अस्पतालले प्राविधिक परामर्श, सिमेन, तरल नाइट्रोजन तथा अन्य आवश्यक सामग्रीहरू उपलब्ध गराउन सक्नेछ तर ईन्सिमिनेटरको व्यवस्था फार्म आफैले गर्नु पर्नेछ।
  - तराई : कृत्रिम गर्भाधान - गाई/भैसी/बाखा/बंगुर
    - ✓ कम्तिमा २५ माउ पालन गरेको व्यवसायिक गाई फार्म ।
    - ✓ भैसी कम्तिमा १० माउ पालन गरेको व्यवसायिक भैसी फार्म ।
    - ✓ कम्तिमा ५० माउ पालन गरेको व्यवसायिक बाखा फार्म ।
    - ✓ कम्तिमा १५ माउ पालन गरेको व्यवसायिक बंगुर फार्म ।
  - मध्य पहाड : कृत्रिम गर्भाधान - गाई/भैसी/बाखा/बंगुर
    - ✓ कम्तिमा १५ माउ पालन गरेको व्यवसायिक गाई फार्म ।
    - ✓ भैसी कम्तिमा ५ माउ पालन गरेको व्यवसायिक भैसी फार्म ।
    - ✓ कम्तिमा ५० माउ पालन गरेको व्यवसायिक बाखा फार्म ।
    - ✓ कम्तिमा १० माउ पालन गरेको व्यवसायिक बंगुर फार्म ।
  - उच्च पहाड : कृत्रिम गर्भाधान- गाई/भैसी
    - ✓ कम्तिमा १० माउ पालन गरेको व्यवसायिक गाई फार्म ।
    - ✓ भैसी कम्तिमा ५ माउ पालन गरेको व्यवसायिक भैसी फार्म ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप

- कार्यालयमा ल्याईएको पशुको कृत्रिम गर्भाधान का लागि तोकिए अनुसारको राजस्व रकम तिरी कृषकले सेवा लिन सक्नेछ ।
- प्रत्येक कृत्रिम गर्भाधानको AI Record Book मा अभिलेख प्रविष्टि गराउनु पर्नेछ ।
- कृषकलाई अनुसूचि-८ अनुसारको कृत्रिम गर्भाधान अभिलेख कार्ड उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कृत्रिम गर्भाधान सेवालार्ई आवश्यकता अनुसार घुम्ती सेवाको माध्यमबाट पनि संचालन गर्न सकिनेछ ।
- कार्यालयले निर्देशनालय तथा सम्बन्धित निकायलाई नियमित रूपमा प्रगति पठाउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक उपकरण औजार लगायत अन्य सामग्रीको व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ ।

(Handwritten signature)

(Handwritten mark)

२४

(Handwritten signature)

सचिव

- इच्छुक, सम्भावित र आवश्यकता भएको स्थानिय तहहरू सहकारी संस्था, सामुदायिक पशु प्रजनन केन्द्र, अध्ययन संस्थान वा निजी फार्मसँग सम्बन्धित कार्यक्रम गरि कार्यालयले कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले आवश्यक प्राविधिक सहयोगको साथै कार्यक्रमको नियमन गराउनु पर्नेछ।
- कृत्रिम गर्भाधानका लागि चाहिने सिमेन तथा तरल नाइट्रोजन सम्बन्धित सरकारी कार्यालय वाट खरिद गर्नु पर्नेछ। तर पर्याप्त मात्रामा तरल नाइट्रोजन उपलब्ध हुन नसकेमा निजी उत्पादकबाट खरिद गर्न सकिनेछ। साथै प्रदेश सरकार द्वारा अन्य देशबाट खरिद गरेको सिमेन पनि प्रयोग गराउनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सिमेन, तरल नाइट्रोजन, कृत्रिम गर्भाधान उपकरण तथा सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र भित्तव्यगिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

३.२ एककालिक कृत्रिम गर्भाधान (Heat Synchronization) कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

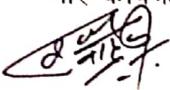
- पोथी जनावरलाई एकै पटक भाले खोज्ने (Heat) अवस्थामा पुर्याई कृत्रिम वा प्राकृतिक तरिकाबाट गर्भाधान गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- भेटेरिनरी अस्पतालले स्वीकृत कार्ययोजना (स्थान, पशु, समय, विधि सहितको क्रियाकलापहरू) अनुसार एककालिक कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- एककालिक कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमका लागि Ovsynch, CIDR, CIDR-synch, Double PGF2 α जस्ता आवश्यकता र सम्भाव्यताका अनुसार कुनै पनि Protocol प्रयोग गर्न सकिनेछ।
- कृत्रिम गर्भाधान सेवा नियमित रूपमा संचालन गर्न नसकिने ठाउँ/क्षेत्रमा वा अनुसन्धान वा बाँझोपन निवारणवा पशु प्रजनन अवस्थामा सुधारका लागि एककालिक कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- एक पटकमा पहाडमा कम्तिमा ३०-४० र तराईमा ४०-६० वटा पशुहरूमा एककालिक कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- यो कार्यक्रम संचालन गर्न श्रोत व्यक्ति/विषय विशेषज्ञ को सहयोग लिन सकिने।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- यो कार्यक्रम संचालन गर्दा व्यवसायिक पशु पकेट क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।
- पशुहरूको प्रजननलाई प्रभावित गर्ने मौसमलाई प्राथमिकतामा राखि कार्यक्रम संचालन गर्ने समय तालिका निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
- एककालिक कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमका लागि आवश्यक हर्मोन, औषधी तथा सामग्रीको खरिद तथा व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ।
- एककालिक कृत्रिम गर्भाधान संचालन पूर्व पशुहरूको Functional Uterus तथा Ovary statusको परीक्षण गरि कार्यक्रममा समावेश गरिने पशु एकिन गर्नुपर्नेछ।

२५

सचिव

- एककालिक कृत्रिम गर्भाधानका लागि पहिचान गरिएको पशुहरूलाई अनिवार्य रूपमा Deworming का साथै र Feed supplements हरू उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कृत्रिम गर्भाधान गरिएका पशुहरूको अनिवार्य रूपमा तीन महिना भित्र गर्भ परीक्षण गराउनु पर्नेछ र कार्यक्रमको प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ।
- एककालिक कृत्रिम गर्भाधानबाट जन्मेका बाछ्या/बाछ्ठी, पाडा/पाडी, पाटा/पाटी को विवरण संकलन गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सिमेन्ट, तरल नाइट्रोजन, कृत्रिम गर्भाधान उपकरण, हर्मोन, औषधी तथा अन्य सामग्रीहरू खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।
- कार्यक्रम संचालन गर्न विज्ञ सेवा आवश्यक परेमा सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि गर्न सकिनेछ।

४. व्यवसायिक पशु फार्मको रेकर्डिङ तथा एनिमल आइडेन्टिफिकेशन कार्यक्रम: (Performance Recording System-PRS)

(क) उद्देश्य:

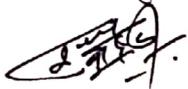
- पशुहरूको वंशानुगत गुण पहिचानका साथ उत्पादन सम्बन्धी विवरण राख्नु, विश्लेषण तथा व्याख्या गर्नु र यस कार्यका लागि कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गराउनु।

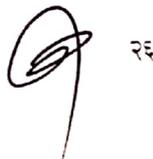
(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- व्यवसायिक बाछ्या/गाई/भैंसी/बंगुर फार्ममामा कार्यक्रम संचालन गर्न सकिनेछ।
- फार्ममा बथान दर्ता किताब (Herd Registration Book) को व्यवस्था गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रमबाट प्राप्त तथ्यांक विश्लेषणका लागि नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, राष्ट्रिय पशु प्रजनन तथा आनुवंशिक अनुसन्धान केन्द्र, ललितपुरले प्रयोग गर्ने सफ्टवेयर वा अन्य उपयुक्त सफ्टवेयर प्रयोग गर्न सकिनेछ।
- कार्यालयले पशुहरूको जातिय वंशाणु गुण प्रतिशत/ जातीय शुद्धता (tentative blood level) निर्धारण गर्नुपर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- अख्तियारी प्राप्त निकाय (निर्देशनालय/भेटेरिनरी अस्पतालले) ले कार्यक्रम संचालन गर्नु गराउनु पर्नेछ।
- भेटेरिनरी अस्पतालले सहभागी हुने कृषक/फार्म छनौट गरि कार्यक्रममा परिचालन गराउनु पर्नेछ।
- कृषक तथा सरोकारवालालाई पशुहरूको अभिलेखिकरण तथा पहिचान प्रणाली सम्बन्धी अभिमुखिकरण गराउनु पर्नेछ।

 २६

सचिव

- निर्देशनालयले तय गरेको विधि तथा ढाँचा अनुसार कृषकहरूको पशुहरूको पहिचान गरि तथ्यांक व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यक्रममा छनौट भएका पशुहरूको कार्यालयले ट्यागिङ्ग वा पहिचान चिन्ह उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले कृषकलाई फार्मको अभिलेखिकरणका लागि बथान दर्ता किताब (Herd Registration Book), रजिष्टर आदि सामग्री उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले कार्यक्रमको फोकल पर्सन तोक्नुपर्नेछ र मासिक तथ्यांक/डेटा संकलन गरि निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ ।
- कार्यक्रम संचालन तथा कार्यक्रमबाट प्राप्त तथ्यांक विश्लेषण सम्बन्धि प्राविधिक परामर्शका लागि निर्देशनालयले नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, राष्ट्रिय पशु प्रजनन तथा आनुवंशिक अनुसन्धान केन्द्र, ललितपुर वा अन्य परामर्श दाताहरूसंग सम्झौता गर्नुका साथै सेवा खरिद र सहकार्य गर्न सक्नेछ ।
- निर्देशनालय तथा कार्यालयले तथ्याङ्क विश्लेषण पश्चात प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यालयले विभिन्न नश्लका पशुहरूको जातीय शुद्धताको प्रमाणीकरण गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यालयले पशुहरूको जातिय वंशाणु गुण प्रतिशत/ जातीय शुद्धता (tentative blood level) एकिन गरि प्रमाणपत्र प्रदान गराउनु पर्नेछ ।
- यस कार्यक्रम अन्तर्गत फार्म/कृषकहरूलाई आवश्यकता अनुसार कार्यालयले अभिलेखिकरण विधि, असल पशुपालन अभ्यास तथा अन्य प्राविधिक विषयमा तालिम/अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गराउनु पर्नेछ । साथै छनौट भएका कृषक/फार्महरूका पशुहरूलाई कार्यालयले घांसको बिउ/वेर्ना/सेट्स/ स्लिपस, मिनरल भिटामिन, खोप, परजिवी विरुद्ध औषधी, UMMB लगायत अन्य फिड सप्लिमेन्टहरू प्रोत्साहन स्वरूप निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- निर्देशनालय तथा कार्यालयले छनौटमा परेका फार्म/कृषकहरूको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्रीहरू खरिद, अभिलेख व्यवस्थापनको लागि प्रविधि/सफ्टवेयरको व्यवस्थापन तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यक्रम संचालन गर्न विज्ञ सेवा प्राप्त तथा डेटा रेकर्डिङ्ग र एनालाइसिस आवश्यक परेमा सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि गर्न सकिनेछ ।

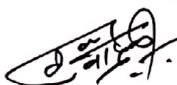
५. ब्रिडीड प्रोफायल तयारी:

(क) उद्देश्य:

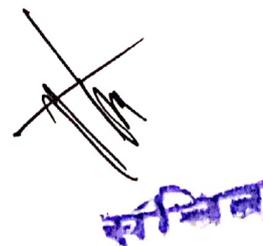
- पशु प्रजनन सम्बन्धी पाश्चचित्र तयार गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- जिल्ला स्तरीय र प्रदेश स्तरीय प्रोफायलतयार गर्न निम्न बिषयबस्तु समेटिएको हुनुपर्नेछ ।

 २७

सचिव

- पशुको जात (उन्नत/वर्णशंकर/स्थानीय), पशुउत्पादन, प्राकृतिक वा कृत्रिम गर्भाधान समेतको पशुपन्छीको तथ्याङ्क राख्नुपर्नेछ ।
- पशु प्रजनन केन्द्रहरू, प्रजननको भाले पशु, ईन्सेमिनेटर, र पशु प्रजनन प्रगति संकलन, व्यवस्थापन तथा विश्लेषण गरिएको हुनुपर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- वृडर कृषक/प्रजनन केन्द्र तथा कृत्रिम गर्भाधान कर्ता प्राविधिकहरूले कार्यालयले प्रदान गरेको अभिलेखको ढाँचा अनुरूप मासिक प्रगति प्रेषण गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयबाट कम्तीमा दुई जना प्राविधिक टोली मार्फत कार्यक्रमको अनुगमन गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले बार्षिक रूपमा त्रिडीङ प्रोफाइल तयार गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि अभिलेख व्यवस्थापन तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- प्राविधिक अनुगमन टोलीलाई नियमानुसारको दैनिक भ्रमण खर्च उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

६. उन्नत जातको पशुहरूको सिमेन खरिद तथा वितरण:

(क) उद्देश्य:

- उन्नत जातको पशुहरूको सिमेनको उपलब्धता सुनिश्चित गरि पशुहरूको नक्षसुधार गरि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

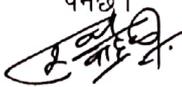
- तुलनात्मक रूपमा बढी उत्पादन क्षमता भएका र स्थापित पशुको जातहरू (जर्सी, होल्सटीन, भुर्रा, बोयर आदि) को सिमेन खरिद तथा वितरण एंव प्रयोग गराउनु पर्नेछ ।
- सिमेनको स्पेसिफिकेशन तयार गरि सोही अनुसार खरिद गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- मन्त्रालय वा निर्देशनालयले सिमेन खरिद गर्नु पर्नेछ र कार्यालयलाई वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- कार्यालयले सरकारी तथा नीजि ईन्सेमिनेटर मार्फत व्यवसायिक फार्म र सहकारी संस्थाहरूका पशुमा सिमेनको प्रयोग सुनिश्चित गराउनु पर्नेछ ।
- ईन्सेमिनेटरले प्रत्येक सिमेनको अभिलेख सहितको प्रगति कार्यालयलाई प्रेषण गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि सिमेन खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

 २८

सचिव

७. दुधालु गाई वंश सुधार कार्यक्रम: (DCIP)

(क) उद्देश्य:

- गाईको दूधको परीक्षण तथा उत्पादनको अभिलेख मार्फत उत्कृष्ट पशुहरूको पहिचान गर्नु तथा नक्ष सुधार र बाछ्वाछ्वा उत्पादनमा प्रयोग गर्न।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- भेटेरिनरी अस्पतालले इच्छुक तथा सम्भावित क्षेत्रका कम्तिमा पन्ध्र उन्नत दुहुना गाई पालन गरेकोव्यवसायिक फार्मलाई यस कार्यक्रममा समावेश गराउनु पर्नेछ।
- फार्मले आवश्यकता अनुसार प्रत्येक महिना प्रति गाई कम्तिमा दश मि.लि. दूधको नमूना कार्यालयलाई परीक्षणका लागि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- व्यवसायिक फार्मले कार्यालयले उपलब्ध गरेको फर्मेट अनुरूप अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद (NARC) वा अन्य परामर्शदातासंग परामर्श सेवा खरिदको सम्झौता अनुरूप वा MoU गरि कार्यक्रम संचालन गर्न सक्नेछ।
- कार्यालयले मापदण्ड अनुरूपको फार्महरू छनौट गरि कार्यक्रम संचालनका लागि सम्झौता गर्नु पर्नेछ।
- कार्यक्रमको लागि छनौट भएको फार्महरूमा कार्यालयले कृत्रिम गर्भधान सेवा, परजिवि विरुद्ध ड्रेन्चिंग, घांसको बिउ/वेर्ना/सेट्स/स्लिप्स तथा भिटामिन खिनज मिश्रण, र बांझोपन निवारण औषधि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यालयले आवश्यक मेशिन उपकरण औजार सामग्री आदि खरिद गरि परिचालन गर्नु पर्नेछ।
- छनौट भएका फार्महरूका कृषकले कार्यक्रममा सम्मिलित पशुहरूको पहिचानका साथै कार्यालयले तोकेको ढाँचामा दैनिक दुध उत्पादन, हरेक तीस दिनको अन्तरालको दुध परीक्षण नतिजा र प्रजननको अभिलेख राख्नु पर्नेछ।
- कार्यालयले प्राविधिक सहजकर्ताको व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ।
- प्राविधिक सहजकर्ता तथा ईन्सेमिनेट सित दुइपक्षिय सम्झौता गरि कार्यक्रममा परिचालन गराउनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक मेशिन उपकरण परजिवि विरुद्धको औषधि, घांसको बिउ/वेर्ना/सेट्स/स्लिप्स तथा भिटामिन खिनज मिश्रण, र बांझोपन निवारण औषधिहरू तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।
- कार्यक्रमका लागि प्राविधिक सहजकर्ताको व्यवस्था सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि गर्न सकिनेछ।

२९

८. सेक्सड सिमेन (Sexed Semen) खरिद तथा वितरण:

(क) उद्देश्य:

- सेक्सड:सिमेनको उपलब्धता सुनिश्चित गरि कृषकको माग अनुसार गाईमा कृत्रिम गर्भाधान मार्फत बाछी उत्पादन गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यक्रममा सहभागी हुने संस्था/व्याक्ति:
  - ✓ कृत्रिम गर्भाधान (रिफ्रेसर सहित) तालिम लिई कम्तिमा तीन वर्ष देखि नियमित रूपमा कृत्रिम गर्भाधान गरिरहेको भेटेरिनरी प्राविधिकलाई कार्यक्रममा संलग्न गराउनु पर्नेछ।
  - ✓ तीन सय लिटर दुधउत्पादन/संकलन/प्रशोधन कार्यमा संलग्न सहकारी संस्थाहरूका साथै व्यवसायिक रूपमा उन्नत गाईपालन गर्ने कृषक फार्म/कम्पनीलाई कार्यक्रममा प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।
  - ✓ असल पशुपालन पद्धती अभ्यास अपनाएको पशु फर्मलाई विशेष ग्राहता दिनु पर्नेछ।
- सेक्सड सिमेनको प्रयोग:
  - ✓ जर्सी वा होलेष्टियन जातका शुद्ध वा क्रस गाईमा मात्र सेक्सड सिमेनको प्रयोग गर्नुपर्नेछ।
  - ✓ सेक्सड सिमेन प्रयोग गरिने गाईहरू तीन बेत भन्दा बढीको हुनु हुँदैन। साथै पशुको बडी स्कोर (Body score) २.५ देखि ४ सम्मको तथा तालिका अनुरूप नियमितखोप र परजिवी नियन्त्रण कार्य गरेको हुनु पर्नेछ।
  - ✓ बारम्बार उल्टिरहने पशुमा सेक्सड सिमेन प्रयोग गर्न पाइने छैन।
  - ✓ सेक्सड सिमेन कृषकलाई नि:शुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रम सम्बन्धी जिम्मेवारी र दायित्व:
  - ✓ प्राविधिक समितिको सिफारिसमा कृषि मन्त्रालयले सेक्सड सिमेन वितरणको प्रबन्ध मिलाउनु पर्नेछ।
  - ✓ ईन्सेमिनेटरहरूले अनिवार्य रूपमा सेक्सड सिमेन प्रयोगको तोकिएको ढाँचामा प्रगति मासिक रूपमा भेटेरिनरी अस्पताललाई बुझाउनु पर्नेछ।
  - ✓ भेटेरिनरी अस्पताललेमन्त्रालयले तोकिएको ढाँचामा अध्यावधिक अभिलेख राख्नुका साथै निर्देशनालय र पशु प्रजनन कार्यालय लहानलाई प्रेषण गर्नुपर्नेछ।
  - ✓ सेक्सड सिमेनभण्डारणको लागि आवश्यक पर्ने कन्टेनर/ रेफ्री र तरलनाईट्रोजनकोव्यवस्था सम्बन्धीतभेटेरिनरी अस्पतालले, स्थानिय तह तथा संलग्न ईन्सेमिनेटर तथा संघसंस्थाहरूले गर्नुपर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- सेक्सड सिमेन (Sexed Semen) खरिद:
  - ✓ अख्तियार प्राप्त निकायले प्रचलित नियमानुसार खरिद गर्नु पर्नेछ।
- सेक्सड सिमेन वितरण प्रकृया:

सेक्सड सिमेन वितरण निम्न बमोजिम हुनेछ,

३०

✓ देहाय बमोजिमको प्राविधिक समितिले सेक्सड सिमेन वितरणपरिमाण एकिकन गर्नुपर्नेछ ।

(क) सचिव, कृषि मन्त्रालय - संयोजक

(ख) निर्देशक, पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय - सदस्य

(ग) पशुपन्छी विकास महाशाखा प्रमुख - सदस्य

(घ) योजना तथा अनुगमन महाशाखा प्रमुख/अधिकृत - सदस्य

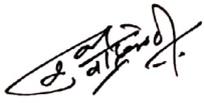
(ङ) पशुपन्छी विकास महाशाखा प्रमुखले तोकेको अधिकृत - सदस्यसचिव

नोट: कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरूका भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको प्रमुख तथा प्रतिनिधलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

- ✓ सेक्सड सिमेन वितरण गर्नका लागि मन्त्रालय वा भेटेरिनरी अस्पतालले ईच्छुक फार्म/कम्पनी/पाराभेट/सहकारी/समूह/समिति/पालिकाहरूबाट निवेदन माग गराउनु पर्नेछ ।
- ✓ रितपूर्वक दर्ता हुन आएका निवेदनहरूको प्रारम्भिक छनौट गरि, आवश्यकता भएमा फिल्ड भेरिफिकेशन गरि उपयुक्त निवेदनहरूको सूची तथा छनौट भएका प्रस्तावहरूको प्राथमिकिकरण सहितको अन्तिम सूची तयार गर्नु पर्नेछ र कार्यालयलाई वितरण सूची सहित सेक्सड सिमेन उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । साथै विज्ञ केन्द्रले सेक्सड सिमेनको भण्डारण तथा वितरणको व्यवस्था गराउनु पर्नेछ ।
- ✓ सिमेनको प्रयोग संतोषजनक नभएको अवस्था र समयमा प्रगति विवरण उपलब्ध नभएमा परिमाण बमोजिमको सिमेन उपलब्ध गराउन बाध्य हुने छैन ।
- ✓ मन्त्रालय, निर्देशनालय र कार्यालयले सिमेन भण्डारण र वितरणको अनुगमन/मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि सेक्सड सिमेन खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

सचिव

१. पशुपन्छी तथा पशुपन्छीजन्य पदार्थहरूको मासिक थोक मूल्य विवरण संकलन तथा प्रेषण:

(क) उद्देश्य:

- विभिन्न पशुपन्छी तथा पशुपन्छीजन्य पदार्थहरूको मूल्यसंकलन, विप्लेपण तथा अभिलेखिकरण गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- मासिक रूपमा अनुसूची-९ बमोजिम निर्धारित फर्मेटमा बजार मूल्य संकलन गर्नुपर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप

- भेटेरिनरी अस्पतालले मासिक रूपमा फर्मेट अनुसार मूल्यको विवरण तयार गरि माथिल्लो निकाय लाई रिपोर्टिङ्ग गर्नुपर्नेछ ।
- विभिन्न पशुपंक्षी तथा मत्स्य बजारहरू तथा स्थानिय तहसंग मूल्य संकलनमा समन्वय गर्नुपर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड

- आवश्यक व्यवस्थापिकय खर्चहरू जस्तै रिपोर्ट कम्प्युटर, फर्मेट छपाई जस्ता कार्यहरू स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

२. उत्पादन प्रविधि तथा प्रदर्शनी: (Expo/Exhibition)

(क) उद्देश्य:

- उत्पादन प्रविधि तथा प्रदर्शनी मार्फत प्रचार प्रसारका साथै पशुपंक्षी र मत्स्यजन्य उत्पादनको बजार प्रवर्द्धन गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- जिल्लास्तरीय मेला/महोत्सव/प्रदर्शनी/दिवस समारोहको सहआयोजक/प्रवर्द्धकको रूपमा संचालन/सहभागिता गर्नुपर्नेछ ।
- मन्त्रालय/निर्देशनालय तथा भेटेरिनरी अस्पतालले आफैले वा अन्य संघसंस्थाको सहकार्यमा उत्पादन तथा प्रविधि प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्नेछ ।
- उत्पादन वा प्रविधि सम्बन्धी आवश्यक सामग्री खरिद तथा वितरण गर्नुपर्नेछ ।
- विभिन्न पशुपंक्षी तथा मत्स्यजन्य उत्पादनको प्रवर्द्धन हुने मेलामा आर्थिक सहयोग सहित सहभागीता जनाउन सकिने ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- उत्पादकहरूको माग अनुसार कार्यालयले स्थान तथा सहभागी छनौट गर्नुपर्नेछ ।

३२

सचिव

- प्रदर्शनीको विषय अनुसारको सम्बन्धित विज्ञापन/प्राविधिकले प्रभावकारी कार्य योजना बनाइ सोही अनुसार गर्नुपर्नेछ।
- प्रदर्शनी पश्चात प्रतिवेदन तथा प्रभावकारिता अध्ययन प्रतिवेदन माथिलो निकायमा पठाउनुपर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।
- कृषकहरुलाई कुनै विषय वा प्रविधि सम्बन्धी प्रदर्शनी गर्नुपर्ने भएमा प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नुपर्नेछ।

३. माछामारी जीविकोपार्जन गर्ने समुदायको क्षमता अभिवृद्धि तथा नदी प्रणालीको जलीयजीव संरक्षण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- जलीय जैविक विविधता, वातावरण तथा जलचरहरुको संरक्षण र व्यवस्थापनगर्नु।
- माछामारी जीविकोपार्जन गर्ने समुदायहरुको खाद्य तथा पोषण सुरक्षा र रोजगारीमा टेवा पुऱ्याइ जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- परम्परागत रूपमा माछा मारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायहरुलाई कार्यक्रममा सहभागी गराउनु पर्नेछ।
- प्राकृतिक जलाशय/प्रादेशिक नदी प्रणालीभित्रयो कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- स्थानिय निकायको सहकार्यमा माछामारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायलाई कार्यक्रममा आवद्ध गराई समिति गठन गरि परिचालन गराउनु पर्नेछ।
- जल तथा जलीय जीव व्यवस्थापन तालिम संचालन गराउनु पर्नेछ।
- तालिममा जालको साईज, संवेदनशील स्थानर माछाका प्रजाति, माछा मार्ने महिना तथा समय, स्थानिय जातीका माछालाई परेको संकटरतिनको सम्बर्धन सम्बन्धि आवश्यक विषय सम्बद्ध तालिम तथा सामग्री खरिद गरि वितरण गर्नुपर्नेछ।
- रैथानेजातका माछाको नमुना संकलन र संरक्षण गर्नुपर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापकिय सामग्रीहरु खरिद तथा व्यवस्थापन स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

३३

सचिव

४. मत्स्य उत्पादकत्व निर्धारण:

(क) उद्देश्य:

- मत्स्य उत्पादन तथा उत्पादकत्व निकाल्नु नं. १, १३२२२२२
- पोखरीको उत्पादन क्षमताको विश्लेषण गरि मत्स्य स्टकिंग दर निर्धारण गरि सघन उत्पादनमा वृद्धि गर्नु ।
- मत्स्य उत्पादनको लाभलागत बारे विश्लेषण गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- उत्पादकत्व निर्धारण गरिने पोखरीको न्युनतम जलाशय हिमाल/पहाडमा ५० वर्ग मिटर र तराईमा १ कठ्टा हुनुपर्नेछ ।
- ट्राउटमाछा पालन तर्फ न्युनतम १० वर्ग मिटरकोरेस -वे भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- समग्र जिल्लाको प्रतिनिधित्व हुने गरि कार्यालयले विभिन्न क्षेत्र/जलाशय छनौट गरि कृषक/संचालक संग सम्झौता गरि कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
- मत्स्य प्राविधिक द्वारा जलाशयमा रहेका माछाहरुको जात अनुसारको प्रतिनिधित्व हुने गरि कम्तिमा ३ पटक वृद्धिदर जाँच गरी माछाको वृद्धिको आधारमा जलाशयको उत्पादकत्व निकाल्नु पर्नेछ ।
- मत्स्य उत्पादकत्व निर्धारण गर्न आवश्यक सामग्री र लजिष्टिक कार्यालयले व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापकिय सामग्रीहरु खरिद तथा व्यवस्थापन स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

५. व्यवसायिक मत्स्य फार्महरुमा स्लगत मत्स्य उपचार तथा प्राविधिक परामर्श सेवा/शिविर संचालन

(क) उद्देश्य:

- व्यवसायिक फार्महरुमा स्थलगत रूपमा मत्स्य स्वास्थ्य तथा प्राविधिक परामर्श सेवा पुर्याउनु ।
- जिल्लामा देखिने मत्स्य रोग तथा परजिविहरुको पहिचानका साथै व्यवस्थापनमा सहयोग गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- मत्स्य फार्मले सेवा प्रस गर्नन्युनतम तराइमा ६ कठ्टा र पहाड तथा हिमालमा १ रोपनी क्षेत्रफलको पोखरी हुनु पर्नेछ ।
- स्थानिय तह र मत्स्य फार्मसंग सहकार्य गरि शिविर संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- शिविरमा कम्तिमा १ जना मत्स्य विषय लिइ न्युनतम स्नातक उतिर्ण भएको मत्स्य विकास अधिकृत सामेल भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- मत्स्य स्वास्थ्य सम्बन्धि सर्भे एवं सर्भिलेन्स कार्यहरु गराउनु पर्नेछ ।

३४

- मत्स्य रोग, मत्स्य दाना र पानीको गणुस्तर परीक्षण सम्बन्धी नमुना संकलन तथा प्रयोगशाला सेवा संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- मत्स्य रोग देखा परेका पोखरीहरूको उपचारमा आवश्यक उपचार, औषधी, तथा रसायन वितरण गराउनु पर्नेछ र सोको रेकर्ड राख्नुपर्नेछ ।
- व्यवस्थापकिय कमि कमजोरीका सुधारका उपायहरू कृषकलाई जानकारी गराउने तथा अन्य परामर्श प्रदान गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- विज्ञ सेवा तथा औषधी र अन्य लजिस्टिक खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

६. प्राकृतिक तथा सार्वजनिक जलाशयहरूमा माछा भुरा छोड्ने:

(क) उद्देश्य:

- प्राकृतिक तथा सार्वजनिक जलाशयमा माछाको भुरा छोडी माछाको उत्पादनमा वृद्धिका साथै स्थानिय तथा उपभोक्ता समितिको आयश्रोत बढाउनु ।
- जलाशयको जैविक संरक्षणमा सहयोग पुर्याउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कम्तिमा १० ग्राम साइज को नेपाल सरकारले सिफारिस गरेको माछाको भुरा कार्यालयले छनौट गरेको जलाशयमा छोड्नु पर्नेछ ।
- भुरा खरिद तथा ढवानी गर्न आवश्यक भुरा, सामग्री तथा ढुवानी साधन, विज्ञको परामर्श सेवा शुल्क र आवश्यक व्यवस्थापकिय खर्च कार्यालयले गराउनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले प्राकृतिक तथा सार्वजनिक जलाशयको पहिचान गरि सम्बन्धित स्थानिय एवं उपभोक्ता समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले जलाशयको घनत्व तथा प्राकृतिक आहाराको उपलब्धताको आधारमा भुरा संख्या निर्धारण गराउनु पर्नेछ ।
- स्थानीय निकायको सहकार्यमा यो कार्यक्रम संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले सरकारी/निजि नर्सरी तथा ह्याचरीबाट माछाको भुरा खरिद गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापकिय सामग्रीहरू खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

३५

सचिव

७. केज कल्चरप्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- जलाशयको सदुपयोग गर्नुका साथै प्रविधि प्रयोग मार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- केजको साइज कम्तिमा ५मी.×५मी.×२मी.(५०घ.मी.) को भएको हुनु पर्नेछ।
- पानीको गहिराइ कम्तिमा पनि २ मिटर हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप

- कम्तिमा ५० ग्राम भन्दा माथिको साइजको माछा भुरा केजमा स्टक गर्नु पर्नेछ ।
- करिव १२० दिन सम्म माछा पालन गर्नु पर्ने अवधिमा केज सफा गरे नगरेको, दाना सेडुल अनुसार दिए नदिएको, पानीको तापक्रमको परिक्षण, माछाको बृद्धि जाँच आदि कार्य गर्न हरेक १५/१५ दिनमा स्थलगत अनुगमन गर्नु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापकिय सामग्रीहरू खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

८. माछा भुरा खरिद तथा वितरण:

(क) उद्देश्य:

- हिमाली तथा पहाडी जिल्लामा उपलब्ध रहेको जल श्रोतको उपयोग गरि मत्स्यपालनलाई बढावा दिनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- सरकारी फर्म वा दर्ता भएका निजी मत्स्य फर्म/ह्याचरी/श्रोत केन्द्रबाट उत्पादित भुरा खरिद गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रम हिमाली तथा पहाडी क्षेत्रमा मात्र लागु हुनेछ ।
- नेपाल सरकारले सिफारिस गरिएका जातका माछाहरू (warm water , cool water, cold water and ornamental species) मात्र खरिद गराउनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले मत्स्य कृषकहरूको माछाको भुराको माग संकलन गरि अन्तिम सूची तयार गरि वितरण गराउनु पर्नेछ।
- कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक भुरा, ढुवानी साधन तथा अन्य लजिष्टिकको व्यवस्था कार्यालयले गराउनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

३६

सचिव

- भुगा खरिद, ढुवानी तथा सामग्री व्यवस्थापन खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

९. नविनतम मत्स्य उत्पादन प्रविधि प्रदर्शन तथा बिस्तार:

(क) उद्देश्य:

- अनुसन्धानबाट स्थापित नविनतम प्रविधिको बिस्तार एवम प्रसार गरि मत्स्यजन्य उत्पादनमा वृद्धि गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- अनुसन्धानबाट विकसित भै परिक्षण भैसकेको प्रविधि हुनु पर्नेछ।
- स्थलगत अध्ययन पश्चात सम्भाव्यताको आधारमा प्रविधि छनौट गराउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कम्तिमा १० वटा फार्महरुमा यो प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ।
- प्राप्त नतिजाको दस्तावेज र अभिलेखीकरण अनिवार्य रूपमा कार्यालले राखेको हुनु पर्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापकिय सामग्रीहरु खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

१०. मत्स्य स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

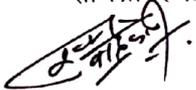
- व्यावसायिक सघन मत्स्य पालनमा देखा पर्ने मत्स्य रोग तथा पानीका गुणस्तर सम्बन्धि समस्याको स्थलगत पहिचान गरी समाधान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालयले पहिचान गरेको मत्स्य पकेट क्षेत्रका कम्तिमा १५ जना व्यवसाहिक माछापालक कृषकहरुलाई समेटिएको हुनु पर्नेछ ।
- दुई (२) दिने मत्स्य स्वास्थ्य शिविर संचालन गराउनु पर्नेछ।
- शिविरमा कम्तिमा १ जना मत्स्य विषय लिइ न्युनतम स्नातक गरेको मत्स्य विकास अधिकृत सामेल भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- सरोकारवाला कृषकहरुको समस्यालाई लक्षित गरि यन्त्रउपकरण वा रसायनको प्रयोग गरेर समाधान गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले शिविर सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने बिज/प्राविधिक, सामग्रीहरु जस्तै रसायन, उपकरणहरु, प्रसार सामग्री र प्राविधिक जनशक्ती आदिको व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ ।

३७

सचिव

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- विज्ञ सेवा तथा औषधी र अन्य लजिस्टिक खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

११. आकस्मिक मत्स्य उपचार:

(क) उद्देश्य:

- अचानक महामारी रोग/प्राकृतिक प्रकोपको कारण मत्स्यको क्षति हुन गएमा समस्याको पहिचान गरि तत्काल समाधान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- विषय विशेषज्ञ /प्राविधिकबाट स्थलगत अध्ययन गरि समस्या तथा समाधान सहितको प्रतिवेदन तयार गराउनु पर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- स्थलगत अनुगमन गरि अवस्थाको विवरण संकलन गरि निर्देशनालयलाई प्रेषण गराउनु पर्नेछ ।
- पहिचान गरिएको समस्याहरूको समाधानका उपायहरू निर्देशनालय वा विषय विशेषज्ञ बाट प्राप्त गरि अबलम्बन गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- विज्ञ सेवा तथा औषधी र अन्य लजिस्टिक खरिद स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

१२. नश्ल सुधारका लागि उन्नत माउ माछा वितरण कार्यक्रम:

(क) उद्देश्य:

- उन्नत माउ माछा वितरण मार्फत उपयुक्त नश्लको माछाको विस्तारका संगसगै माछाको उत्पादकत्वमा बृद्धिका साथै Inbreeding को समस्यालाई न्युनिकरण गराउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- शुद्ध नश्लको माउ माछा Future Brood PIT (Passive Integrated Transponder) Tag लगाएको हुनु पर्नेछ।
- नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसारको शुद्ध नश्लको हुनु पर्नेछ।
- शुद्ध नश्लको माछा प्रजनन उद्देश्यका लागि ह्याचरीकर्तालाई मात्र उपलब्ध गराइनेछ ।

३८

सचिव

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- पहिचान चिन्ह PIT (Passive Integrated Transponder) Tag सहितका शुद्ध नक्षका माउ माछाहरु सरकारी मत्स्य विकास केन्द्र वा नेपाल सरकारले सिफारिस गरेको थ्रोत केन्द्रहरुबाट उत्पादन भएको हुनुपर्नेछ ।
- उन्नत माउ माछाहरु स्टक गर्नका लागि ह्याचरीकर्ताले छुट्टै व्यवस्थित माउ पोखरीको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-६

जनचेतना अभिवृद्धि, तालिम तथा अन्य प्रसार कार्यक्रम

१. कृषकस्तर एक देखि तीन दिने तालिम:

(क) उद्देश्य:

- कृषकलाई पशुपन्छी तथा मत्स्य सम्बन्धी विषयवस्तु अनुसार ज्ञान शिप प्रदान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालयले कृषकको आवश्यकता अनुसार तालिमको तालिका तयार पारी तालिम संचालन गर्नु पर्नेछ । साथै प्रदेश पशु सेवा तालिम केन्द्रको पाठ्यक्रमलाई आधार मान्न सकिनेछ ।
- एउटा तालिममा कम्तिमा पनि २० जना कृषक सहभागी हुनु पर्नेछ ।
- 'प्रदेश कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान मापदण्ड २०७८' अनुसार पशुपंक्षि तथा मत्स्य पकेट प्याकेज अनुदान कार्यक्रमका लाभग्राहीलाई सहभागिताका लागि प्राथमिकता दिई तालिम कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले तालिमका लागि सहभागीको छनौटका साथै मिति समय तथा स्थान एकिन गरि तालिम संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- तालिमको आवश्यकता अनुसार सौद्धान्तिक र व्यवहारिक कक्षाहरुका साथै अवलोकन भ्रमण संचालन गर्न सकिनेछ ।
- विषय विज्ञहरुको संलग्ता सुनिश्चित गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

सचिव.

३९

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- पहिचान चिन्ह PIT (Passive Integrated Transponder) Tag सहितका शुद्ध नशका माउ माछाहरु सरकारी मत्स्य विकास केन्द्र वा नेपाल सरकारले सिफारिस गरेको थ्रोत केन्द्रहरुबाट उत्पादन भएको हुनुपर्नेछ ।
- उन्नत माउ माछाहरु स्टक गर्नका लागि ह्याचरीकर्ताले छुट्टै व्यवस्थित माउ पोखरीको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-६

जनचेतना अभिवृद्धि, तालिम तथा अन्य प्रसार कार्यक्रम

१. कृषकस्तर एक देखि तीन दिने तालिम:

(क) उद्देश्य:

- कृषकलाई पशुपन्छी तथा मत्स्य सम्बन्धी विषयवस्तु अनुसार ज्ञान शिप प्रदान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालयले कृषकको आवश्यकता अनुसार तालिमको तालिका तयार पारी तालिम संचालन गर्नु पर्नेछ । साथै प्रदेश पशु सेवा तालिम केन्द्रको पाठ्यक्रमलाई आधार मान्न सकिनेछ ।
- एउटा तालिममा कम्तिमा पनि २० जना कृषक सहभागी हुनु पर्नेछ ।
- 'प्रदेश कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान मापदण्ड २०७८' अनुसार पशुपक्षि तथा मत्स्य पकेट प्याकेज अनुदान कार्यक्रमका लाभग्राहीलाई सहभागिताका लागि प्राथमिकता दिई तालिम कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले तालिमका लागि सहभागीको छनौटका साथै मिति समय तथा स्थान एकिन गरि तालिम संचालन गराउनु पर्नेछ ।
- तालिमको आवश्यकता अनुसार सौद्धान्तिक र व्यवहारिक कक्षाहरुका साथै अवलोकन भ्रमण संचालन गर्न सकिनेछ ।
- विषय विज्ञहरुको संलग्नता सुनिश्चित गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

सचिव

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- तालिम सम्बन्धी अन्य सबै खर्च प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

२. कृषकस्तर स्थलगत व्यवहारिक तालिम: (५-७ दिने)

(क) उद्देश्य:

- पशुपंक्षी तथा मत्स्य सम्बन्धी विषयवस्तु अनुसार व्यवसायिक फार्ममै कृषकहरूको लागि तालिम संचालन गरी व्यवहारिक ज्ञान शिप प्रदान गर्नु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालयले कृषकको आवश्यकता अनुसार तालिमको विषयवस्तु तयार पारी स्थलगत ५-७ दिने व्यवहारिक तालिम संचालन गर्नु पर्नेछ । साथ प्रदेश स्तरिय पशु सेवा तालिम केन्द्रको पाठ्यक्रमलाई आधार मान्न सकिनेछ ।
- एउटा व्यवहारिक तालिममा ५-१० जना सम्म कृषकहरूलाई मात्र सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले तालिमका लागि सहभागी छनौट गराउनु पर्नेछ ।
- कार्यालयले तालिम संचालन गर्न व्यवसायिक फार्मको छनौटका साथै सम्झौता गराउनु पर्नेछ ।
- सहभागीहरूलाई फार्ममै वा फार्म वरपर बस्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- विषय विज्ञ तथा फार्म संचालकलाई तालिम कार्यक्रममा प्रशिक्षक/श्रोत व्यक्तिको रूपमा परिचालन गर्नु पर्नेछ ।
- फार्मले दिनभरि संचालन गर्ने सबै कृषकलापहरूमा कृषकहरूलाई सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

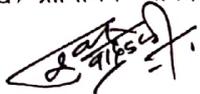
- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- तालिम सम्बन्धी अन्य सबै खर्च प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

३. ज्ञान तथा शिप अभिवृद्धी सम्बन्धी सबै प्रकारका प्रदर्शनी:

(क) उद्देश्य:

- कृषकहरूलाई स्थापित प्रविधि तथा मेशिनरी उपकरणहरू सम्बन्धी प्रदर्शनी गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

४०

- पशुपंक्षी तथा मत्स्य क्षेत्रकानयाँ प्रविधि तथा मेशिनरी उपकरणहरू (साईलेज, Hay making, UMMB, UTRS, Teat Dipping, Milking machine, MMR etc.) सम्बन्धी स्थलगत प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्नेछ ।
- प्रदर्शनीका लागि चाहिने आवश्यक सामग्री तथा मेशिनरी उपकरणहरूका साथै विषय विज्ञको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- संभव भएसम्म सहभागीहरूलाई नै क्रियाकलाप गर्न लगाउनु पर्नेछ ।
- एउटा प्रदर्शनीमा कम्तिमा पनि १५ जना कृषक सहभागी भएको हुनुपर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयले प्रदर्शनीका लागि सहभागी छनौट गरि स्थान मिति र समय तय गरि प्रदर्शनी गर्नुपर्नेछ ।
- व्यवसायिक फार्महरूलाई छनौटमा प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
- प्रदर्शनी कार्यक्रमको प्रतिवेदन तयार गराउनु पर्नेछ र प्रदर्शनी पश्चात निश्चित समयमा प्रविधि अंगिकरणको अवस्थाको अनुगमन गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।
- प्रदर्शनी सम्बन्धी अन्य सबै खर्च प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

४. ज्ञान तथा जनचेतना र शिप अभिवृद्धी सम्बन्धी सबै प्रकारका गोष्ठी/अन्तरक्रिया कार्यक्रम: (१ दिने)

(क) उद्देश्य:

- कृषक तथा सरोकारवालाहरूलाई पशुपंक्षी तथा मत्स्य संग सम्बन्धित विषयहरूको अभिमुखिकरण गराउनु ।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

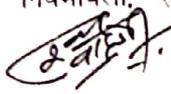
- पशुपंक्षी तथा मत्स्यसंग सम्बन्धितकुनै पनि विषयवस्तु सम्बन्धी १ दिने गोष्ठी/अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्न सकिनेछ ।
- विषय विज्ञहरू मार्फत कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।
- एउटा गोष्ठी/अन्तरक्रिया कार्यक्रममा कम्तिमा पनि २५ जनाको सहभागीता भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- गोष्ठी/अन्तरक्रिया कार्यक्रमका लागि कार्यालयले सहभागी छनौट गरि तयार गरेको तालिका अनुसार संचालन गराउनु पर्नेछ ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ ।

४९

सचिव

- गोष्ठी सम्बन्धी अन्य सबै खर्च प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत "सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका २०७९" अनुसार गर्नुपर्नेछ।

५. अध्ययन कार्यक्रम

(क) उद्देश्य:

- बिषयवस्तुको उद्देश्य अनुरूप अध्ययन गरि प्रतिवेदन तयार गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यालयले अध्ययनको लागि आवश्यक भएको विषय छनौट गरि अध्ययनको उद्देश्य तथा प्रक्रिया र कार्यक्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
- अध्ययन गर्दा आवश्यक योग्यता तथा अनुभव भएको जनशक्तिको संलग्नता हुनुपर्नेछ।
- अध्ययनमा प्रचलित ढाँचा तथा सांख्यिकीय विधिहरू (statistical methods) हरुको प्रयोग भएको हुनुपर्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- कार्यालयको जनशक्तिबाट वा कार्यालयबाट सम्भव नभएमा परामर्श दाताहरूको सेवा खरिद गरि अध्ययन कार्य गराउनु पर्नेछ।
- अध्ययन कार्य सम्पन्न भएपछि अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरि एक प्रति निर्देशनालयलाई प्रेषण गर्नु पर्ने।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक सामग्री खरिद तथा अन्य व्यवस्थापकिय खर्च स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।
- कुनै अध्ययन कार्य अन्य संघसंस्था वा विज्ञबाट गराउनुपर्ने भएमा सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली तथा स्वीकृत बजेट अनुसार परामर्श सेवा खरिद गरि गर्नुपर्नेछ।

६. तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा प्रकाशन:

(क) उद्देश्य:

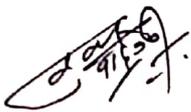
- अद्यावधिक तथ्याङ्क तयार गरि प्रकाशन मार्फत व्यवस्तित तथ्याङ्कको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- तथ्याङ्क यथार्थपरक रविधि सम्बद्ध हुनुपर्नेछ।
- पुष्टी गर्नेआधारहरू भएको हुनुपर्नेछ।

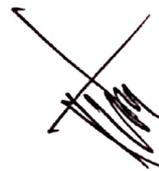
(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- रेन्डम सेम्पलिङ विधि र प्रचलित तथ्यांकीय टुलहरूको प्रयोग गरि तथ्याङ्क व्यवस्थापन गराउनु पर्नेछ।
- समग्र जिल्लाकोबस्तुस्थिती झलकिने खाले हुनुपर्नेछ।

४२

सचिव

- कम्तिमा १ जना अनुभवी व्यक्तिको नेतृत्व सहित २ जना सहायक सम्मिलित टीम बाट अध्ययन कार्य गर्नु पर्ने। साथै जिल्ला स्थित तथ्याङ्क कार्यालयको परामर्श लिनु सकिनेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- आवश्यक व्यवस्थापिकय खर्चहरू जस्तै रिपोर्ट कम्पपाईल, पुस्तिका छपाई जस्ता कार्यहरू स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

७. जिल्ला स्तरीय मेला/महोत्सव/प्रदर्शनी/ दिवस समारोहको सह-आयोजक प्रवर्द्धकको रूपमा संचालन:

(क) उद्देश्य:

- मेला/महोत्सव/प्रदर्शनी/ दिवस समारोहमा पशुजन्य उत्पादन एवं प्रविधिको प्रचार प्रसारका साथै दिवस समारोह भव्यताका साथ मनाउनु।

(ख) प्राविधिक मापदण्ड:

- कार्यक्रममा मन्त्रालय/निर्देशनालय/भेटेरिनरी अस्पतालको सहभागीता हुन सक्नेछ।

(ग) संचालन प्रकृया/क्रियाकलाप:

- मेला/महोत्सव/प्रदर्शनीको कार्य योजना अनुसार कार्यान्वयन गराउनु पर्नेछ।
- कार्यालयले विभिन्न पशुपन्छी सित सम्बन्धित दिवस मनाउन कार्ययोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ।

(घ) आर्थिक मापदण्ड:

- कार्यक्रमका लागि आवश्यक खर्च तथा सहयोग स्वीकृत बजेटको परिधिमा रही सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७७ र सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ अनुसार खर्च गर्नु पर्नेछ।

८. संशोधन तथा परिमार्जन: यो नमर्समा मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार संशोधन र परिमार्जन गर्न सक्नेछ।

सचिव

परिच्छेद २ को कार्यक्रम नं. ५६ क्र. खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित

रोगको इपिडेमियोलोजिकल अध्ययन फर्मेट (Disease Epidemiological Flash Report)

पशु वस्तुमा शंकास्पद रोग/महामारी फैलिएको क्षेत्रबाट संकलन गरी प्रेषण गर्नु पर्ने विवरण:

- रोग देखा परेको क्षेत्र:
- रोग देखा परेको क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था:
- रोग देखा परेको फार्म/न.पा./गा.पा. र व्यक्तिगत विवरण:
- रोग देखा परेको पशुको किसिम:रोग देखा परेको पशुको जात/नक्ष:
- रोग देखा परेको पशुको उमेर:
- विरामी पशुको संख्या:मरेको पशुको संख्या:
- जोखिममा रहेको पशुको संख्या:
- रोगको इपिडेमियोलोजी सम्बन्धि विवरण:
  - ✓ रोगको लक्षण:
  - ✓ रोग पहिलो पटक देखा परेको मिति र समय:
  - ✓ रोगको सम्भावित श्रोत:
  - ✓ रोगी पशुको लागि दाना पानीको प्रबन्ध:
  - ✓ रोग देखा परेका फर्म वा परिसरबाट भएको जनावरको ओसार पसार (भित्र वा बाहिर) रोग देखा पर्नु भन्दा एक हप्ता अघिदेखि:
  - ✓ रोग देखा परेको जनावरमा भएको उत्पादन हास:
  - ✓ रोगको फैलावटको नक्सा वा क्रम:
  - ✓ आवतजावत नियन्त्रणमा गरिएको प्रबन्ध:
  - ✓ रोग सम्बन्धि अन्य सुचना वा जानकारी:
  - ✓ रोग नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास:
  - ✓ रोगको पहिचान गर्न संकलित नमुना:
  - ✓ नमुना पठाएको प्रयोगशाला:
- रोगको वर्तमान अवस्था:
- शंका गरीएको रोग:
- रोगको नियन्त्रणमा सहभागी प्रमुख व्यक्तिको नाम तथा फोन नं.-

रिपोर्ट तयार गर्ने को:

दस्तखत:

नाम, धर:

पद:

मिति:

रिपोर्ट रुजुगर्नेको:

दस्तखत:

नाम, धर:

पद:

मिति:

कार्यालयको छाप:

सचिव

परिच्छेद २ को कार्यक्रम नं. ७२ को अन्तर्गत (ग) सँग सम्बन्धित

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....

व्यवसायिक पशुपालन फार्मको अवस्था मूल्यांकन तथा प्राविधिक सेवा/सल्लाह प्रदान गराउनु पर्नेछ फर्मेट

१. फार्मको परिचय:

१.१ फार्मको नाम:

१.२ ठेगाना:

१.३ फार्म धनीको नाम:

१.४ सम्पर्क नं.-

१.५ दर्ता तथा नविकरण (कार्यालय र मिति) -

२. फार्ममा पशुपन्छीको अवस्था:

पशु	जात	पशुको संख्या								
		माउ	दुहुना	हिफर	गर्भिनी	वाँझो	इन्फेन्ट (भाले/पोथी)	प्रजनन् योग्य भाले	अन्य	जम्मा
गाई										
भैसी										
वाखा										
वंगुर										
पन्छी	ब्रोइलर..... लेयर्स..... हाँस..... अन्य.....									

३. फार्मको भौतिक विवरण:

३.१ जग्गा:

३.२ गोठ/खोर:

३.४ वारवेरा:

भएको/नभएको,

३.३ मलखाल्डो:

मूलगोट:

भएको/नभएको

३.५ यन्त्र उपकरणहरू:

३.६ अन्य:

४. आहारा सम्बन्धि विवरण:

४.१ हाल स्टकमा रहेको आहारको विवरण:

४.२ हाल प्रति दिन पशुले उपभोग गरिरहेको आहारा र तीको परिमाण:

४.३ साइलेज वा नयाँ आहारा उत्पादन प्रविधि सम्बन्धी विवरण:

५. उत्पादन तथा बिक्री सम्बन्धि विवरण:

६. फार्म व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण: (कामदार, तालिम, सरसफाई आदि)

७. पशु

७.१

पहिलो

प्रजनन्

वेतमा

सम्बन्धि

वाली

जाने

विवरण:

उमेर:

७.२ वेतको अन्तराल:

७.३

प्रजनन्

विधि:

कृ.ग./प्रा.ग.

७.४ गर्भ तुहिने प्रतिशत:

७.५

उल्टिने

समस्या:

७.६ साल अडिकने समस्या:

७.७ अन्य समस्या:

८. पशु

स्वास्थ्य

तथा

जैविक

सुरक्षा

सम्बन्धि

विवरण:

८.१ परजिवी विरुद्धको औषधीको प्रयोगको अवस्था

८.२ खोप:

८.३ रोगको अवस्था:

८.४ प्राविधिक सेवाको अवस्था:

४५

सचिव

८.५ अन्य समस्या:

९. आर्थिक पक्ष:

१०. घुमि शिविर/कार्यक्रमबाट फार्मलाई उपलब्ध गराइएको सेवा तथा सामग्री:

११. अन्य पक्ष तथा फार्मको वर्तमान अवस्था मूल्यांकन:

PointAspects	Total	Obtained	Remarks
1 DAIRY FACILITIES - GENERAL			
1A. Hygiene And Maintenance	10		
1B. Structure And Equipment	10		
2 MILKING FACILITIES - GENERAL			
2A. Hygiene And Maintenance	10		
2B. Structure And Equipment	10		
3 UDDER CLEANLINESS			
3A. Udder Health	10		
3B. Udder Hygiene	10		
4 DAIRY HERD HEALTH & ANIMAL WELFARE	10		
5 SUSTAINABILITY & GENERAL EFFICIENCIES	20		
6 ENVIRONMENTAL MANAGEMENT	10		
Total	100		

११. निरीक्षक/विज्ञ टोलीबाट दिएको सुझावहरु:

फार्म धनिको:

नाम:

हस्ताक्षर:

निरीक्षक/विज्ञको:

नाम:

हस्ताक्षर:

सचिव

परिच्छेद २ को कार्यक्रम को खाफिस (ख) सँग सम्बन्धित

पशु स्वास्थ्य तथा बाँझोपना शिविरमा सहभागी हुने विज्ञ सहितको प्राविधिक टोली

पशु स्वास्थ्य तथा बाँझोपन शिविर संचालन गर्दा विज्ञ सहितको प्राविधिक टोली सहभागी हुनु पर्नेछ र उक्त टोलीमा कम्तिमा निम्नानुसारको प्राविधिक तथा कर्मचारीहरूलाई समावेश गराउनु पर्नेछ ।

१. दर्तावाल पशु चिकित्सक-	२ जना
२. पशु विज्ञान विशेषज्ञ -	१ जना
३. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा प्राविधिक अधिकृत-	२ जना
४. पशु स्वास्थ्य/सेवा प्राविधिक-	२ जना
५. नायक पशु स्वास्थ्य/सेवा प्राविधिक-	४ जना
६. सहयोगी कर्मचारी-	२ जना

सचिव

परिच्छेद २ को कार्यक्रम त्तु ५५ को खण्ड (ग) संग सम्बन्धित

खोप कर्तालाई उपलब्ध गराउनु पर्ने सामग्रीको विवरण

S No	Logistic item	Packaging	FMD Vaccination	PPR Vaccination	HSBQ Vaccination	Swine fever Vaccination	Ranikhet Vaccination	Other Vaccine for Epidemic control
A Surgical Item								
1	Syringe	10 ml size	1 per 10 animal	1 per 30 animal	1 per 10 animal			
2	Syringe	5ml size	0	0	0	1 per 10 animal	1 per 500 birds	
3	Needle	18 gauze size	1 per animal	1 per 10 animal	1 per animal	1 per animal	0	
4	Spirit	100 ml bottle	1 per 500 animal	1 per 500 animal	1 per 500 animal	1 per 500 animal	0	
B Non surgical Item								
5	Gloves	100 pcs pkt	1pcs per 10 animal	1pcs per 20 animal	1pcs per 10 animal	1pcs per 10 animal	1pcs per 100 birds	
6	Cotton	100 gm roll	1 per 500 animal	1 per 500 animal	1 per 500 animal	1 per 500 animal		
7	Phenyl/Disinfectant	1 litre pack	1 per 50 animal	1 per 50 animal	1 per 50 animal	1 per 50 animal		
8	Mask	100 pcs pkt	1pcs per 10 animal	1pcs per 20 animal	1pcs per 10 animal	1pcs per 10 animal	1pcs per 100 birds	
9	Diluent /Normal saline	500 ml bottle	as per necessity	as per necessity	as per necessity	as per necessity		
10	Dropper for Ranikhet	Pes					1 per 10 birds	
11	Albendazole	30 ml phial					1-2 ml per bird	
12	Hand sanitizer	300 ml bottle	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	
13	Hand Wash liquid soap	100 ml bottle	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	1 per vaccinator	
C Stationary and Other item								
14	Vaccine Card	50s pkt	based on vaccine dose					
15	Vaccination Report Format	50s pkt	based on vaccine dose					
16	Permanent Marker	pcs	6 per vaccinator					
17	Record file Ring type	Pes	3 per vaccinator					
18	Ball Pen	Pes	6 per vaccinator					
19	Spiral Diary		2 per vaccinator					
20	Medium size Caarier bag		1 per vaccinator					
21	Cool Box		1 per vaccinator					
D	Miscellaneous	items	decided as per the requirement: sprayer, etc.					

As per situation and based on disease type and species

Note: Items can be edited if required.

सचिव

परिच्छेद २ को कार्यक्रम नं. १५ को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....

खोप अभिलेख कार्ड

पशुधनीको नाम :

सम्पर्क मोबाइल नम्बर :

टेगाना : मनपा/नपा/गापा:

वडा नं :

टोल :

GPS:.....

खोपको किसिम तथा खोप लगाईएको पशु संख्या विवरण

पशुको किसिम	खोप लगाएको मिति	गाई	वाच्छा वाच्छी (६ महिना माथि)	भैसी	पाटापाटी (६ महिना माथि)	माउ वाछा	वाखाको पाटापाटी (३ महिना माथि)	भेडा	भेडाको पाटापाटी (३ महिना माथि)	बगर, डीर तथा भुनी	कुखुरा	कुल जम्मा
पी.पी.आर.												
खोरित												
स्वाइडन फिबर												
भ्यागुते/चरचरे												
रानिखेत												
अन्य												
अन्य												

नोट: बक्समा खोप लगाइएको पशुको संख्या प्रविष्ट गराउनु पर्नेछ ।

खोप कर्ताको सही :.....

कृषकको सही :.....

खोप कर्ताको नाम:

मिति:

सचिव

अनुसूची-८
कोष मन्त्रालय

परिच्छेद ४ को कार्यक्रम नं. ३ को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....

कृत्रिम गर्भाधान (कृ.ग.) कार्ड

पशुधनीको नाम :

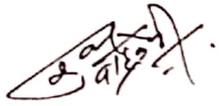
सम्पर्क मोवाइल नम्बर :

टेगाना : मनपा/नपा/गापा: ..... वडा न : ..... टोल : .....

पशुको किसिम: गाई/भैसी/वाखा/बंगुर

जात/त्रिड.....

कृ.ग. गरेको मिति	भालेको ब्रीड	सिमेनको विवरण/ID	गर्भ परीक्षण गर्नुपर्ने मिति	कृ.ग.कर्ताको सही	कैफियत

सञ्चिव

परिच्छेद ५ को कार्यक्रम नं. १ को खण्ड (ख) संग सम्बन्धित

भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र.....

पशुपंछी जन्य पदार्थहरुको मासिक मूल्य विवरण

आ.व.महिना:

विवरण	दुग्ध पदार्थ							पशुपंछी जन्य मासु										अण्डा		पशुपंछीजीवित तौलको आधारमा				काँचोछाला		विपेशप्रयोजनको लागि			दाना बनाउने कच्चा पदार्थ							
	गाइको दुध	भैसीको दुध	दहि	घिउ	पनिर	छुर्पि	आइसक्रिम	रांगो	खसि	बोका	धुमा	बंगुर	सुंगुर	ब्रोइलर	लेयर्स कुबुरा	स्थानीय कुबुरा	कुबुरा	होस	खसि/बोका	बाखी भंडो	स्थानीय कुबुरा	ब्रोइलर	ठुलो पशु	सानो पशु	हलगोरु हरियाना	हलगोरु स्थानिय	हलगोरु अन्यजातका	मकै	ढुटो	भटमासपिना	तोरीपना	माछाधुलो	अन्य			
जिल्ला	रुपैया प्रति लि.		रु.प्रति के.जी				रुपैया प्रति केजी										रुपैया प्रति गोटा		रुपैया प्रति केजी				रुपैया प्रति गोटा		रु. हजारमा प्रति जोडा			रुपैया प्रति केजी								

Handwritten signature

Handwritten number 9

Handwritten signature

सचिव